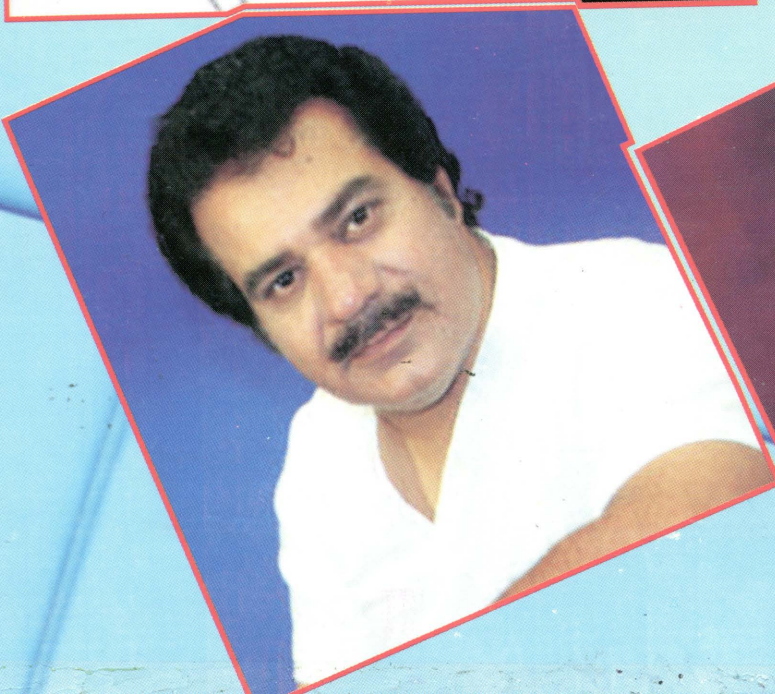
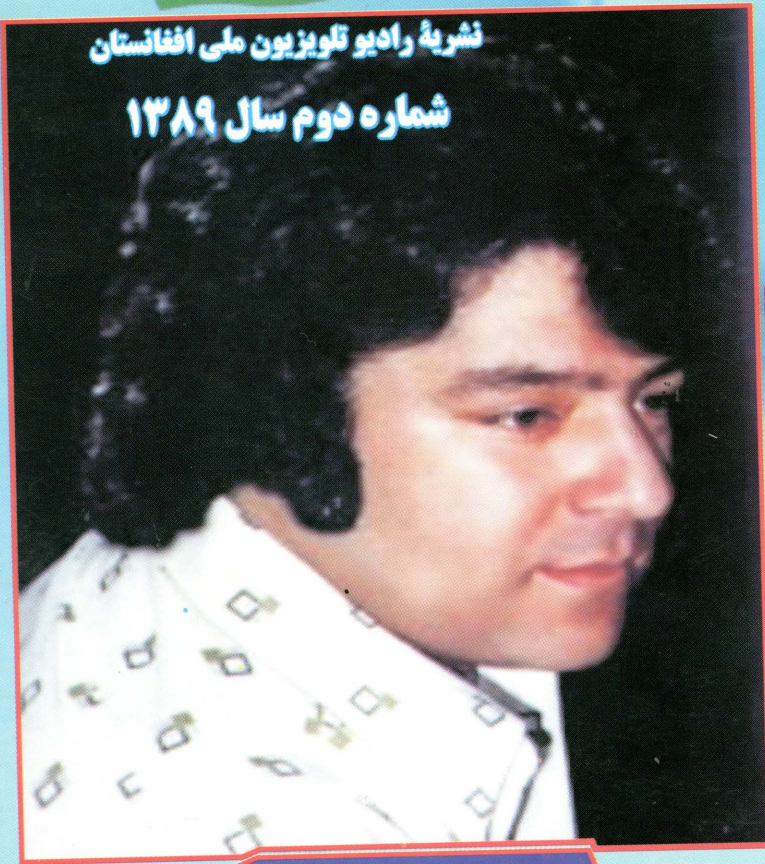

آواز

نشریه رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شماره دوم سال ۱۳۸۹

دآواز دمجلې اود (RTA) ټول کارکوونکی دمحترم محمد زرين انځور ټاکنه دافغانستان دملي راډيو تلویزيون د عمومي رئیس په توگه دوی ته دزړه له کومی مبارکی وایي اوله لوی خدای (ج) څخه ورته دستروبربالیټوبونوغوښتنکی دی .

کارکنان مجله آواز و تمام منسوبین (RTA) تقرر محترم جلال الدین محمودی رابه حیث معاون ریاست عمومی راډیو تلویزيون ملی افغانستان تبریک گفته واز خداوند متعال موفقیت های مزید برای شان استدعای نمایند.

بام خداوند جان آفرین کیم سخن در زبان آید

در این شماره میخوانید

- ↓ سرلیک
- ↓ رویداد های فرهنگی
- ↓ د افغانستان دوتلی سنډر ...
- ↓ نگاهی به سیر سینما افغانستان
- ↓ د رابعی او بکتاش د منظومۍ...
- ↓ استاد اولمیر سراینده سرشناس..
- ↓ کیسه او دریمه سترگه
- ↓ سرتاج موسیقی
- ↓ د بښښه یی کری سبک
- ↓ داستان نویسی
- ↓ باید به خواست مردم
- ↓ دغز چینه
- ↓ یادى از استاد شیدا
- ↓ کیلوال
- ↓ بند امیز
- ↓ البوم - صفحه شعر و پلان نشراتی ...

صاحب امتیاز: رادیو تلویزیون ملی افغانستان

مدیرمسئول: لمیه احمدزی

معاون: تاج محمد یاری

مسئول چاپ: بشیر احمد حکیمی

گرافیک و دیزاین: عبدالولید حمیدی

کمپیوتر: فاطمه هاشمی

نشانی: وزیر محمد اکبر خان سرک ۱۳ ریاست

عمومی رادیو تلویزیون ملی

تلفون: ۲۱۰۳۱۶۴

تیراژ: ۷۰۰

ایمل ادرس: Awazrta@yahoo.com

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

چاپ: مطبعه آزادی

سرریزه

تولوته داخبره جوته اومعلومه ده چي د راديو اوتلويزيون خپروني په سيمه اوتوله نري كي دپام ورخاي اومقام لري اوله هغواثر لرونكور سنيواو وسايلوڅخه شميرل كيږي چي ډيره مهمه اوارزښتناكه اغيزه په تولني ،خلكو اودكورنيو دفكرونو اواذهانو په روښانه كولو كي لري دهمدې خبرې پربنسټ ملي راديو تلويزيون دنورو خصوصي تلويزيونونو په پرتله ستره اومهه دنده پر غاړه لري چي په ښه توگه يي دا دنده دخپلو امكاناتو په درلودلو سره سرته رسولي او رسوي يي.

دملي راديو تلويزيون لارښود پلاوي اوتول كاركونكي په دي هڅه اوهاند دي چي د دي ملي وسيلي په درلودلو سره سياسي ،تولنيزي ، اقتصادي ښوونيزي ، دوديزي او داسي نوري ورته اوپه زړه پوري خپروني چمتواو دڅپو له لاري يي خپلو هيواد والوانزيروالوته خپري اونشر كړي اوپه دي هيله خپلو هڅو ته دوام وركوي .

تولوته جوته ده چي په دي ورستيو كي دهيواد پرمختك اوسوكالي ته خاطر دسولي ملي مشورتي جرگي اود كابل نزيوال كنفرانس بهيرونه چي دگران هيواد په تاريخ كي ډيري ارزښتناكي پاني شميرلي كيږي په ډيره ښه توگه هيواد والواو نزيروالوته وړاندي اوخپاره كړل ، دسولي ملي مشورتي جرگه گډونكو دملي گټودساتلو دسولي سوكالي په راوستلو كي خپل وړانديزونه وړاندي كړل ، اودكابل كنفرانس ټولو گډونكونزيروالويوڅل بيا دخپلومرستوتعهداوپيمان په ټينگولو او دهغو په سرته رسولو سره په خپلو ژمنو ټينگار وركړ چي دهيواد والو دخوښي سبب اودهيلو دروازي يي پرانستلي . دهمدي سترو پيښو په اړوند ملي راديو تلويزيون خپلي ورسپارل شوي دندي په ډيره ښه توگه سرته ورسولي چي دټولو هيواد والو دپام وړ وگرځيدل.

ملي راديو تلويزيون دخپلي ملي ستررسالت په درلودلو سره تل هڅه كړي چي دملي گټوپه ساتلوسره ، دانختخابانو بهير هم په سمه توگه خلكو او اولس ته وړاندي كړي اوتولو نوماندو ته يي دا زمينه هم برابره كړي ده چي خپلي تگلاري او غوښتنې خلكوته به وړيا توگه ورسوي ترڅوپه ښه ډول گران هيواد او هيواد والوته دخدمت جوگه شي .

دملي راديو تلويزيون كاركونكي په دي هيله دي چي خپلي خپروني لازياتي اغيز مني او په زړه پوري كړي.

توزیع تحسین نامه ها

تعدادی از کارمندان رادیو تلویزیون ملی افغانستان که در نشرات مستقیم جرگه مشورتی صلح سهم فعال و ارزنده را اجرا نمودند به پاس قدر دانی از خدمات شان تحسین نامه های که از جانب کمیسیون آماده گی تدویر جرگه مشورتی ملی افغانستان در نظر گرفته شده بود توسط جلال الدین محمودی معاون ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان به چهل و هشت تن از کارمندان تفویض گردید.

انستیتوت ملی موسیقی برای نخستین بار در کابل افتتاح شد

برای احیای موسیقی اکادمیک و جلوگیری از تاثیر گذاری موسیقی خارجی در افغانستان، انستیتوت ملی موسیقی برای نخستین بار به فعالیت آغاز کرد. انستیتوت ملی موسیقی افغانستان که جای مکتب موزیک را گرفته است، در چهار چوب تشکیلات وزارت معارف فعالیت می کند و در نظر دارد تا آموزش های مسلکی موسیقی را برای جوانان فراهم کند.

داکتر احمد ناصر سرمست مشاور وزارت معارف و مسوول پروژه بازسازی تحصیلات موسیقی افغانستان میگوید، برنامه و هدف اصلی انستیتوت ملی موسیقی افغانستان از دو بخش تشکیل شده تحصیلات عمومی و تحصیلات اختصاصی موسیقی). این انستیتوت با امکانات عالی و به کمک مالی کشور آلمان، بانک جهانی، سفارت هند و برخی موسسات دیگر با داشتن بیش از ۱۵۰ شاگرد فعالیت اش را به صورت رسمی آغاز کرده است.

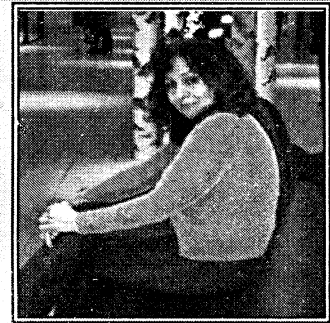

روز کودک ...

تجلیل از ۱۱ جوزا درستی‌بهراری
 R.T.A تجلیل به عمل آمد. در تجلیل
 از روز جهانی کودک ترانه ها، فکاهیات و
 نمایشات سپورتی توسط کودکان کوردکستان
 این ریاست اجرا گردید. در برگزاری
 از این روز نوبی تنها هنرمند موفق
 کشور ریاست عمومی R.T.A سهم فعال
 داشتند جوایز و تحایف که به کودکان و معلمین
 تهیه گردیده بود برایشان اهدا گردید.

نقاشی

نقاش نام فلمیست که به این تازه گی ها، امور فلمبرداری آن به وسیله موسسه
 فلمسازی (رادمش فلم) پیش برده می شود.

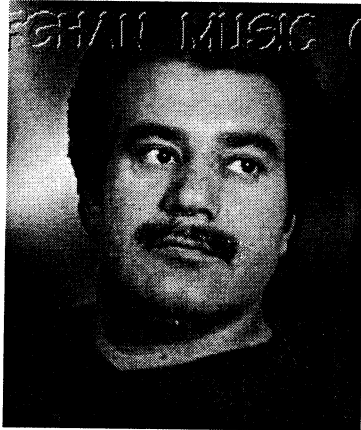
فلم نقاش يك فلم هنری ، مستند است که در ژانر های سینمایی و فلمسازی بدان فلم
 معنی گرایادمینماید. وقتی از نویسنده و کارگردان فلم آقای موسی رادمش در مورد
 سناریوی فلم پرسیدیم در پاسخ چنین اظهار داشت:

نقاش نام فلمیست که به این تازه گی ها، امور فلمبرداری آن به وسیله موسسه فلمسازی (رادمش فلم) پیش برده می شود.

فلم نقاش يك فلم هنری، مستند است که در ژانر های سینمایی و فلمسازی بدان فلم معنی گرایادمینماید. وقتی از نویسنده
 و کارگردان فلم آقای موسی رادمش در مورد سناریوی فلم پرسیدیم در پاسخ چنین اظهار داشت:

فلم نقاش پیرامون هنر نقاشی به وسیله يك جوان نقاش که به هنر نقاشی مهارت دارد نه به هنر پیشه گی، در آغاز فلمنامه:
 جوان چندین تابلو زیبایی نقاشی خود را به بازار جهت معیشت زنده گی آورده است، وقتی خانمی روشن ضمیر با نقاش
 و تابلوهایش روبرو می شود و با تبادل نظر برای جوان نقاش با وجود يکه از نقاشی اش تمجید می نماید مکتوره اش را با
 او در میان میگذارد و می گوید اگر به جای تابلوهای طبیعی و زیبا در میان جامعه رفته از حالات و وضعیت زنده گی مردم دیدن
 کرده، لحظات جالب و ژرف آنرا روی تابلوهایت رسامی نمایی، که این عمل يك حرکت و جهیش جدید در کار نقاشی به میان آمده
 که با عث ایجاد اندیشه و تفکر عمیق در ذهن مردم به وجود آید.

در نقش های عمده خانم خورشید نور، نقاش جوان ایمل، فلمبرداران آقای غلام حیدر رادمش و یار محمد مروت به دوش دارند.

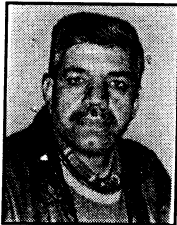

باتأسف ودریغ که رحیم مهریار هنرمند خوش صدا وشهیرکشوردراثر بیماری سرطان جگرکه دردوسال اخیرتن هنرمندش را آزارو سبب رنج بی نهایت این هنرمند عزیز گردیده بود به دنیا ابدیت پیوست. رحیم مهریارکه ازآوان نوجوانی با صدا وحنجره صمیمی اش هزاران دل را شاد کرد ودربین جامعهء هنرمندان و مردم افغانستان از محبوبیت وحرمت ویژه ای برخوردار بود،حدود سی سال زندگی اش رابا هنر و موسیقی برای مردمش هدیه کرد. ازرحیم مهریارسه دختر و یک پسربرجامانده است. رحیم مهریارباهمسرهنرمندش خانم پرستومشعل ترنم افغانستان، از بیست سال به این سو در آلمان زندگی می کرد

جاودان یاد رحیم مهریاردرسال های اخیر کمتر آهنگ تازه ای ساخت، شاید هم

به این دلیل که بیماری سرطان او را رنج می داد، ولی ازرحیم مهریاردراکثر خانواده های هموطنش وآرشیف رادیو تلویزیون ملی ترانه های دل انگیزی برجامانده است، آهنگ هایی که یاد این هنرمند عزیز را همیشه زنده خواهد داشت.

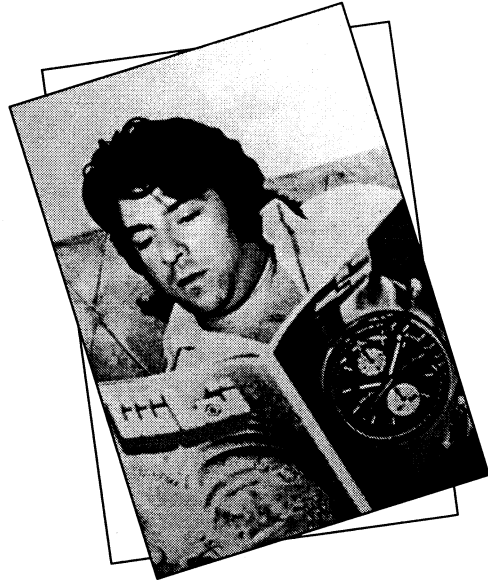
رحیم مهریاردرادامه حیات پرپاره نری اش باهمصدایی همسرهنرمندش خانم پرستو آهنگ های عاشقانه وزیبایی راسروده است، سرانجام پس از پنجاه و چهار سال زندگی پر بار با رفته گان پیوست. ه نیت رهبری ریاست عمومی R.T.A ومدیریت عمومی مجلهء آوازمرگ نا بهنگام مهریار را ضایعهء جبران ناپذیری بر پیکر موسیقی کشوردانسته، به همسرش خانم پرستو، فرزندان، دوستان و مردم افغانستان تسلیت عرض میدارد.روحش شاد و یادش جاودان باد.

با تأسف یکی از کارمندان آمریت پلان R.T.A داعیه اجل را لبیک گفت .

انالله وانا الیه راجعون

عبدالبعیر صمدزاده کارمند رتبه سوم آمریت پلان وارتباط خارجه رادیو تلویزیون ملی در سال ۱۳۳۸ در شهراراکابل دریک خانواده روشنفکرو متدین چشم به جهان گشود.مرحومی ازلیسه نادریه فارغ و درسال ۱۳۶۹ در رادیو تلویزیون ملی شروع به کار نمود. وازآغازماموریت درپست های مختلف رادیو تلویزیون با کمال صداقت وظیفه اجرا نمودکه آخرین سمت رسمی شان مدیریت ای تی بود. مرحومی ضمن علاقمندی به وظایف رسمی شان، علاقمندی خاصی به کتاب وکتابخانه داشت وازاین طریق سخت علاقه داشت درخدمت دوستداران مطالعه قرارداداشته باشد. به همین هدف سعی به جمع آوری هزاران عنوان کتاب نموده بود اما دریغ و دردکه مرگ نابهنگام مرحومی را فرصت نداد تابه این آرزویش که ایجاد یک کتابخانه بود برسد. ه نیت رهبری R.T.A ومدیریت عمومی مجله آوازبرای خانواده وخویشاوندان مرحومی صبرجمیل وتسلیت عرض میدارند و برای مرحومی جنت فردوس استدعا دارند.

د افغانستان دو ټلې سندرغاړي مرحوم احمد ظاهر ياد

فضل احمد اتيس

هنري ژوندکي خپل خان ته يو بېل سبک جوړ کړ، هغه نه يوازې داچې په خپلوسندرو يې خلک خوشحالول بلکې په خپلو حرکتونو، اواشاروسره يې خلکو ته، خوښۍ وروپېښله، احمدظاهر د موسيقۍ زياتې الې لکه: کورډيون، ټوله، فلوت، ارگن، بيانو، او داسې نور زده کړي وې او په ښه توگه يې رغولای شواى، د احمدظاهر په باب دا هم ويل کېږي چې نوموړي ارگن چې د موسيقي يوه اله ده په لومړۍ ځل افغانستان ته راوړه، په ۱۳۴۶ هجري لمريز کال کې احمدظاهر د راډيو سره د سندرو ويلو په برخه کې مرسته پيل کړه، ده د سندرو د خپرېدو سره سم يې دومره زيات مينه وال وموندل چې فکر يې نه کيده، خو په خاصه توگه يې خوانان د سندرو لېونيان وه. د هغه شهرت وار په وار دومره زيات شو چې په ۱۳۵۱ هجري لمريز کال کې راډيو ته د فرمايشي سندرو د ليکونو له مخې احمدظاهر د کال د لومړي هنرمند لقب وگاټه. همدا راز د هنرمندانو په باب د هنرد مينه والود رايې په اخیستنه کې چې په ۱۳۵۳ هجري لمريز کال کې وشوه. احمدظاهر د غوره سندرغاړي په توگه لومړۍ مقام وگاټه، احمدظاهر د خپلو هنري هلوځلو سره سره

يې د سندرو د نوټېشن په اړه زده کړه وکړه او بيا به يې خپلې سندري نوټېشن کولې او بيا به يې زمزمه کولې، کله چې احمدظاهر په ۱۳۴۷ لمريز کال کې د حبيبيې په لېسه کې خپلې زده کړې د بکلوريا په سويه بشپړې کړې، نو وروسته بيا د کابل په عالي دارالمعلمين کې د نورو زده کړو لپاره شامل شو او هغه يې پای ته ورساوه، وروسته بيا هندوستان ته ولاړ، او د ښوونې او روزنې په برخه کې يې خپلې زدکړې دمبيبي په يوه پوهنتون کې د لېسانس په درجه بشپړې کړې، احمدظاهر خپله شاعر هم و او کله کله به يې سندرو لپاره شعرونه جوړول او بيا به يې ويل، ده خپله هم شعرونه ليکل او هم يې کمپوز جوړاوه، احمدظاهر يو مبتکر سندرغاړى و چې هر کله يې هڅه کوله چې په مروج ساز او سندرو کې يو نوى او مست سبک رامنځ ته کړى او بلاخره دا خور ژبې هنرمند په خپله دې هڅه کې بريالى هم شو. دا هغه حقيقت دى چې د هيواد زياتو پوهانو او د نظر خاوندانو ته هم د منلو وړ دى، زموږ د هيواد نامتو او پياوړى سندرغاړى ډاکټر محمد صادق فطرت ناشناس د احمدظاهر په هکله داسې ويلي دي: احمدظاهر زموږ په هيواد کې د افغانستان د نوي يعنې د افغاني جاز موسيقي په برخه کې زيات زحمت ايستلى دى. احمدظاهر په خپل دوه ډېرش کلن لند

دهيواد يو ښايسته، خوانيمرگ او د ښه استعداد لرونکى څېره يوځل بيا راسپرواويديې تازه کوو هوکې! احمدظاهر د لغمان ولايت په خټه پښتون او د افغانستان د پخواني لومړي وزير ډاکټر عبدالظاهر زوى دى چې په ۱۳۲۶ لمريز کال په کابل کې زېږېدلى دى. ښوونځي ته تر رسېدو وړاندې يې په ورکټون کې روزنه او پالنه شوې ده، ښوونځي ته د تللو په لومړيو کلونو کې يې د سازوسندرو سره مينه پيدا شوه، لکه څرنگه چې د احمدظاهر آواز خورا په زړه پورې جذاب اوسندرو بللو ته مساعد و، او له بل پلوه يې د کورنۍ په چاپيريال کې هم دده د استعداد غوړېدو او روزنې ته زياته پاملرنه کېده، کله چې احمدظاهر په حبيبيې لېسه کې زدکړه کوله په لومړي ځل يې سندره د همدې لېسې په يوه پروگرام کې وويله چې هغه وخت د احمدظاهر عمر دوولس کاله و، ده به د حبيبيې لېسې په هنري پروگرامونو کې برخه اخيسته، نو ځکه د دې لېسې مسوولينو ده ته د حبيبيې لېسې د بلبل لقب ورکړ، د احمدظاهر په خپله وينا چې ده استاد نه درلود، خو په سندرو او کمپوزونو کې ورسره د ده خور ملگري استادنگيالي ډېره مرسته کړې ده. د ۱۳۴۴ کال را په دې خوا استادنگيالي له هغه سره همکار و، کله چې احمدظاهر له استاد سره هند ته زدکړو لپاره ولاړ نو هلته

نوروشاعرانو له شعرو نوڅخه کاراخيست، لکه دهغه داسنډره چې شعريې د حافظ دی (جاشاکه من به موسم گل ترک می کنم) د هغه وروستی کنسرت د سولي، دوستی او پيوستون د سازمان په گټه په خيبر رشتورانټ کې وشو، چې خورا يوپه زړه پورې اونه هېرېدونکې کنسرت و، چې خاطرې او يادونه به يې د تل لپاره دهماغه کنسرت دندندار چيانو په زړونو او دماغونو کې د تل لپاره ژوندي وي، د ټلوېزيون د فعاليت د پيل سره سم احمدظاهرهم د ټلوېزيون سره خپله همکاري پيل کړه او دوي سندرې يې په ټلوېزيون کې ثبت اولبسنيگ کړې خو يو څو نورې سندرې چې پخوا د احمدظاهر په ږغ کې ويل شوي وې د ده د انځورونو او نورو تصويرونو سره يو ځای کړل شوي او نشر شوي دي، احمدظاهر د راډيو سره د همکاري په لړ کې ټولې (۹۵) پښتو او دري سندرې ثبت کړې دي، چې د راډيو په ارشيف کې موجودې دي، د ده سندرې په زياتو کېستونو کې ثبت شوي هم دي، خو په خاصه توگه د هغه شل کېستونه په افغان موزيک او اريانا موزيک کې ثبت شوي او په ښه عالي کيفيت سره د احمدظاهر سندرې مينه والو ته وړاندې شوي دي. احمدظاهر د سردارمحمد داود خان د جمهوريت په دوران کې چې د شهرت اوج يې و، د خپلې مېرمن خالدې خوبان په قتل تورن او زندان ته ولېږل شو، نوموړي د داودخان د حکومت ترړنگېدو وروسته د زندان څخه خوشي کړای شو او ترڅو کلن ځنډ وروسته يوځل بيا په خپله هم هماغه پخوانی او غښتلی مينه يې د هنرډگر ته مخه کړه. خو افسوس چې دغه پياوړي سندرغاړي او پر خلکو مين هنرمند ته دښمنانو د زيات خدمت وخت ور نه کړ، هغه ته دسيسه جوړه شوه او د احمدظاهر موټر د ۱۳۵۸ هجري لمريزکال د جوزا په ۲۳مه، نېټه په داسې حال کې د سالنگ د لويې لارې دجبل السراج د ولسوالۍ په برخه کې ټکر کړای شو، ويل کېږي چې هغه ترمخه د دې په خپل موټرکې وژل شوی و، خوداخبره دمطبوعاتو له لارې خلکو ته داسې څرگنده شوه چې احمدظاهر دافغانستان دخلکو د راډيو

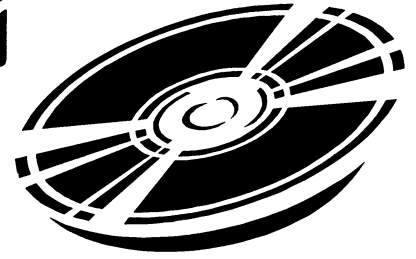
ځينې رسمي دندې هم درلودې : په کابل ټايمز ورځپاڼه کې ماموريت او افغان فلم کې کار کول د احمد ظاهر د ښو ماموريتونو څخه يادولاي شو احمدظاهر په هيواد کې دننه او د هيواد دباندې په رسمي کنسرتونو کې په خپل گډون سره خپل مينه وال خوشحاله ساتل، د احمدظاهر د کنسرتونو ټکيت زيات قيمت درلود، خو بيا به هم د ده په کنسرت کې د پښې ايښودلو ځای به پاتې نه و ده د کنسرتونو د اجرا کولو لپاره ځينې ولايتونو ته هم سفرونه کول چې د هرات خلک تر اوسه د ده دلومړني کنسرت خاطرې يادوي، احمدظاهر دسفر ونوسره زياته مينه لرله، هم دې مينې نوموړی دې ته اړايست چې په بېلابېلو وختونو کې هند، پاکستان د ختيځې اروپا ځينې هيوادونو ته، امريکا، ايټاليا، فرانسې، انگلستان او اطريش ته سفرونه وکړي. احمدظاهر لومړی ځل په ۱۳۴۸ هجري لمريز کال کې واده وکړ او بل واده يې په ۱۳۵۳ هجري لمريزکال کې وکړ، احمدظاهر يو بل واده هم کړی و يعنی د ودونو شمېره درې شوی و. يو زوی لري چې رشادظاهر نومېږي، هغه په امريکا کې دخپلې مورسره اوسېږي او هغه هم سندرې وايي، د احمدظاهر دمړينې وروسته د هغه يوه لور پيدا شوه چې شبنم ظاهر نومېږي، خوافسوس چې احمدظاهر خپله دا لور نه ليدله، د احمدظاهر يوه خور هم شته چې ظاهره ظاهر نومېږي، د هغه خور ملگری نوم يې ننگيالی دی ، احمدظاهر رښتيا هم يوستر هنرمند و، دهغه ډېرې سندرې دهغه د ژوندانه د غم او خوښۍ په خاصو شېبو کې جوړې شوي دي او دا د هغه ځانگړتيا وه، لکه يوه ورځ چې د موردمړينې وروسته خپل کور ته راغی او مور يې و نه ليدله، نو دا سندرې يې جوړه کړه، (خدایا مادرمن، باز به من ده) اوچې کله هم د کجکي بند ته ولاړ نو د کجکي ابرويت نيش گزدم است، سندرې يې جوړه کړه. احمدظاهر د دري سندرو سره سره پښتو سندرې هم ويلې دي، خو د دري سندرو شمېر يې زيات دی، احمدظاهر د شعرونو په ټاکلو کې د خورا غوره ذوق څښتن و او د خپلو ځينو سندرو لپاره يې د سترو شاعرانو لکه حافظ، بېدل او

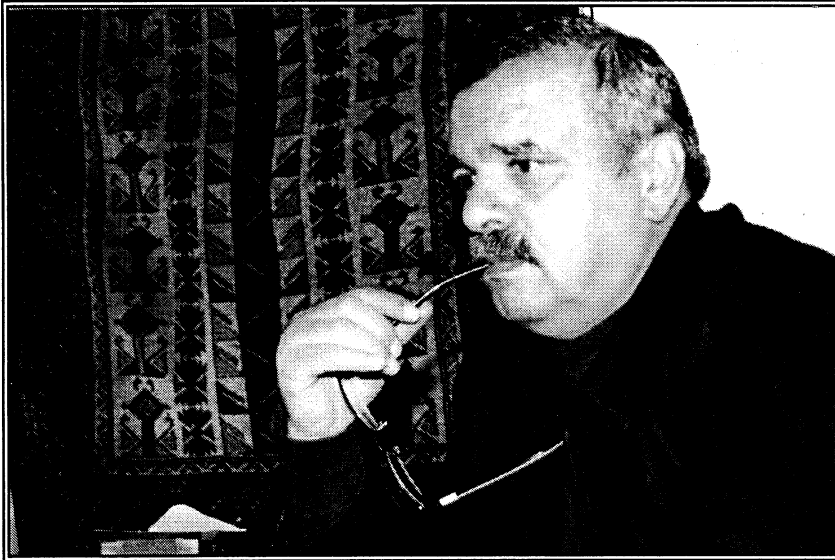

نگاهی

به سیر سینمای افغانستان

موسی رادمش

وقتی در قلمرو هستی آدمی، نظرمی افگنی، می بینی هنر چه پرشکوه جایگاه و نمود های دارد در امتداد پهنای رنگینی هنرها در میابی که سینما به عنوان کاملترین هنرهاست رهنوردان سینمای افغانستان در آن زمان بادرک این پدیده (سینما) که محصول تمدن نو، درب و دریچه یی روبه تجدد و مدرنیسم در جامعه انسانی بوده، همیشه طرف توجه گروه های عظیم مردم قرار گرفته است.

دوستداران سینمای کشور موسسه آریانا فلم دورهم جمع شدند و با مساعی مشترک به تولید فلم سینمایی همت گماشتند. در سال ۱۳۵۴ خورشیدی این گروه مشتاق به امور فلم سازی در کشور سوژه را زیر نام (مجسمه ها

تجه کبراد

ارزشمند را قاجاق نموده، اما اعتماد به نفس دوستی و محبت عناصر آگاه و روشن پلان های مخربانه گروه مخرب و قاجاقبران را با مقاومت در برابر نیرنگهای آنها، افشا و مشعل دانش و محبت را فرا راه دسیسه ها قرار داده، در نتیجه موفقیت و همدلی به دست میاورند و در حفظ آثار از چنگ قاجاقبران موفق شده اسباب سربلندی در مبارزه با آثار هنری و فرهنگی به وجود می آورند.

این فلم به سرمایه گذاری موسسه آریانا سازی آریانا فلم به دست تهیه و اکمال گرفته شد. کارگردانی این فلم را استاد توریالی شفق سینماگور زیده که

می خنندد) که بیانگر استعداد های جوانان در عرصه هنر خاصاً "هنرنقاشی و مجسمه سازی است و هنرمند با ایجاد آثار حالت، نماها و نمایش از شخصیت ها و قیافه های زمان معین که هر چند روزگاران آن بگذرد، به ارزشمندی و اهمیت آن در سیر افکار و تمدن های زمانی به گونه آثار و نشانها های، زمانی ماندگار با قیامانده منحصیث اختراعات فرهنگی کشور تجلی میابد در سناریو فلم سینمایی (مجسمه ها میخندد) نوشته شده که، عناصر فرصت طلب و استفاده جود پپی آن می افتند که از هنرنقاشی و مجسمه سازی به نفع خود استفاده برده استعداد ها را انحصار کرده، آثار

فلمنامه (سیاه موی جلالی) را طبق پلان بابسیارصمیمیت کامل، آرام آرام به تصویربرداری پرداختند، که درکرکترهای عمده آن چهره مشهورو موفق سینمای افغانستان: فقیرنبی هنرپیشه که فن بازیگری رادرکشورهندوستان آموخته و با علاقمندی فراوان به اجرای نقش پرداخت که همبازی اونیزهنرپیشه تیاترخانم ستوری منگل که دررست های خوب درخشیدند درکناراین دوستاره موفق هنرپیشه گان خوبی ماعبدالشکورحکیم، فتح اله پرنودو دیگران درخشندگی خوبی داشتند وقابل یاد هانایست که آرایش، موسیقی و آهنگ های فلم باتلاش وابتکاراستاد عبدالوهاب مددی کمپوزیتور، آهنگ سازوموسیقیدان موفق کشور، تنظیم و آماده گردیده است، فلم باتمام علاقمندی ازسوی تماشاگران به گرمی استقبال گردیده واسباب افتخارهنر و فرهنگ ما قرارگرفت.

ستوری منگل

وشایق به هنرفلمسازی درکشور درسال ۱۳۵۷ خورشیدی موفق شدند. ازداستان معروف دودل داده افغانی بنام(سیاه موی وجلالی) که بارنخست این داستان ازطریق رادیوافغانستان وقت نشرشده بود علاقمندانی زیادی رابه خود جلب کرد. این راهیان سینمای افغانستان تلاش نمودند تا ازاین داستان جالب ودلچسپ فلمنامه دربیاورندو برای هنرپروران فلمی زیبا ازکلتوروفرهنگ کشوررایه تصویربیاورند. این داستان به زودی طرف تانید قرار گرفت وباهمدستی درمورد اقتصادآن فکر کردند. این دست اندرکاران فلم (سیاه موی جلالی) که نخستین فلم رنگه درسینمای افغانستان می باشد که درنوار ۳۵ ملی متر فلمبرداری گردید. کارگردان این فلم زیبای هنری عشقی، وانتباهی آقای عباس شعبان به دوش داشت وتصویر برداران آقای انجنیرلطیف احمدی شخصیت پرتوان که درامورفلمبرداری دید، ژرف دارد به اجراگرفته شدکه دستیارآن آقای قادر طاهری بود

اندوخته های سینمایی را در انستیتوت پونه کشورهندوستان به پایه اکمال رسانیده، عهده داربودو امورتصویربرداری آن آقای انجنیرلطیف (احمدی) که درنهایت به شیوه امور فلمبرداری مشتاق اند، به دوش داشته ودرنقش های عمده: ذکیه کهزاد، عبدالله خموش، محمد جان گورن، فتح اله پرنودو عبدالله وطن دوست این فلم هنری، آموزشی وانتباهی زمانی که به نمایش گذاشته شد مردم هنرپرورما، جوقه، جوقه درسالون های سینما رفته، از نمایش فلم (مجمسه هامیخندد) استقبال گرم به عمل آوردند. گروه فلسازان ودست اندر کاران موسسه سینمایی آریانا فلم درپی تهیه تولید فلم دیگربرآمدند، چندین سوژه را به انتخاب گرفته، اماچند سوژه که می خواستندتصویرری نمایند، هزینه برداربود ونیازبه تجهیزات تخنیکی بیشتررا نیزمی خواست ولی بنابرعدم اقتصاد، تلاش های گروه زمانی زیادی رادربرگرفت تا اینکه اعضای مصمم

د رابعې اوبکتاش د منظومې

يو شمير هنري ارزښتونه

ليکوال : عبدالغفور ليوال

يعنی د کيسې طرح، ادا نه يا خاکه د عطارد ه خوپه پښتو شعر کې يې هنري بيان دمېن خليل دی ، لښده داچې کلمه په کلمې يابيت په بيت ژباړه نه ده .

له همدې امله يې د هنري ارزښتونوپوه برخه دمېن خليل ملکيت گڼلې شو . په منظومه کې د شاعرانه تصوير ونولپاره دوی برخې لري چې يوه برخه يې په داستان او بله يې په شعرپورې مربوطه بلله کيږي .

داستانی تصويرونه هغه عيني موقعيتونه دي چې پېښې اوڅيرې په کې انځورېږي . اوشعري انځورونه، دواړه عيني اوذهني تصويرونه دي چې شاعريي دښکلا په خاطرمنځ ته راوړي .

دواړه بيلگې به د رابعې او بکتاش په منظومه کې وگوروچې يو شاعرانه انځورلري .

کچ ابرويې هسي ضم وو
چې خوبان دېرورته خم وو
چې يې نوي مياشت کتله
مياشت به ټيټه څښيدله
چې به لمر په مشرق سرکه
دې به څخوپرې نظرکه
له هيټه په لرزان شه
په وريخ کې په پنهان شه
کچ باټه ددې دراز وو
گوياجوړ ناخون دنازوو

دوه هيندواني ليردوی . په شعري صنفونوکې منظومې درامې دېر زور تاريخ لري ، په لرغوني يونان اوهندکې درامې دشعريه ژبه ليکل کيږي، چې هغو بياديرې باريکې درلودې

ځکه دستيز پرسريه لويدي او شاعريي بايد د داستان ، شعري ارزښتونواوتياتري خانگړنوخيال ساتلای وای دسوفو کل پاچا ادیب، ديورويديس دترای ښځې، په هندکې دکاليداس شکونتلا اونورداسي په

لسهاوومثالونه يادولای شو . د هومر ، ايللياد او اديسي د فردوسی شهنامه دکويته دفاوست تراژيدي، د دانته الهی کميډي اونورداسي نړيوال شهکارونه ديږدی چې دمنظومو په قالب کې ليکل شوي دي په پښتوکلاسيک ادبياتوکې هم ځيني منظومې له فارسي ادب څخه راژباړل شوي اوځيني ولسي نکلونه نظم شوي اوآن تردې چې سندرغاړو دتنگ ټکورپه مجلسونو کې دولسي کيسوڅورې منظومې ويلي دي . دځينو مشهوروعاشقانوکيسې هم پخوا نيو شاعرانو په نظم کړي دي .

رابعه اوبکتاش يوه همداسي ژباړل شوې منظومه ده چې ښايي هنري ارزښتونه يې دکلاسيکو ادبي معيارونو په تول وتل شي .

دغه ژباړه يوه آزاد ژباړه ښکاري، مهين خليل دشيخ فريدالدين عطارپه الهی نامې کې دغه کيسه لوستی اوبيايي په پښتونظم کړی ده ،

د رابعې اوبکتاش منظومه چې درې سوه کاله وړاندې مهين خليل راژباړلی، دپښتو ادبياتوپه تاريخ کې دکوتو په شماردهغومنظومو په کتارکې راځي چې ددغه شعري صنف اطلاق پرې کيدای شي .

دا منظومه دشعريه ژبه ديوه داستان داسې بيان دی چې، د کيسې دپېښواوڅيرود پېژندنې ترڅنک دشعري هنري اوبکلي ارزښتونه هم لري .

د شعر هنري ارزښتونه څواره او عاطفي ژبه انځور جوړونه، اوبنکلا هسټوني دی بنکلی ، ارزښتونه يې دټاکلی شعري چوکاټ دخانگړتياوومراعت ، وزن ، دژبې لنډون اوموزون والی دی . په کلاسيکي شاعری کې هم دواړه ارزښتونه دوزن پوهني ، بدیع وبيان په علوموکې خلاصه کيدی شي . خودمنظومه ليکنې لپاره، يوازې پرمهدي دووخانگړتياو و برلاسبری کافي نه ده . ديوي بريالی منظومې دليکولپاره د کيسې ليکنې پررمزو پوهيدل هم ضروری دي، شاعر دخپلي منظومې کرکټرونه پېښې هنري ليدلوری اوحتی د کيسې تلوسه داسې ټاکي چې په شاعرانه تصويرونوکې له خپلوتولو جزياتوسره يوځای شي يعني دشعرخانگړتياوی نه ښايي داستان نيمگري کړي اونه هم دداستان جوړښت ، دپالو گونه اودپېښونمطقي تړون دشعريکيفيت ناوړه اغيزه وکړي، منظومه ليکونکی په يوه لاس

دی، دا کارکه په لوی لاس وشي تفنن اوتصنع
ته خبروخی خوکه په طبیعي ډول راشي دژبي
بنکلا بيزصفت گڼل کيږي.

مهين خليل په خپلي دغي منظومي کي داسي
برخي لــري چي ترڅنگ يي ځيني بديعي
صنعتونه هم کارولی دي وگوري

نام ، ناموس يي دپلار هېرشه

ناست ولاړی په بل څېرشه

عين يي عقل دسرورک که

قام قبيل يي واره سپک که

شين چي شرم تري بدرکه

نوم يي بدد خپل پدر که

پاتی : ۴۸

شهزاده يي وبالنه

نصیحت يي ورته کته....

نور يي لاس دلورپه لاس کر

شهزاده په لاس يي پاس کر

هم ژړل ، هم يي سپارله

چي پرده باندي کېدله

دادکيسی يوه صحـنه انځوروي لوستونکي

کولای شي دغه داستاني برخه دسينما ډېردي

په څيرپه خپل ذهن کي تصويرکړي،داسي

تصوير هستونه دشعري ضرورت په خاطر ، نه

بلکي دداستان دعاطفی بيانو لولپاره ترسره

کيزي.دشعريه کلماتوکي داخلي موسيقي

دڅوسره ورته حروفوراوستل دی چي هم په

کلاسيکواوهم پسه معاصروشاعرانوکي دود

وگورئ دابرخه چي درابعي دنبايست توصيف
دی دداستان له پرمختک سره کومه مرسته نه
کوي ،مگر دشعردهنري تمثيل لپاره اوداچي
اوريدنکي درابعي تول نبايست ښه وپيژنی
،کارول شوي دی. دابرخه دمنظومي
دشاعرانه انځور هستوني يوه برخه ده .
مگر لاندیني تصويروچورونه دمنظومي په
داستان پوري اړه لري.

وگورئ:

الغرض بادشاه رنخور شه

درست جهان په ده تنور شه

اميران يي واره تول کره

چپ وراس يي ترخان شپول کره

استاد اولمیر

سراینده سرشناس معاصر زبان پشتو

آزاده مردی که دوران زندگی اش را وقف هنر کرد باپویایی تمام به موسیقی پشتو روح تازه ای بخشید ویرمبنای معیاری موسیقی کلاسیک ، موسیقی ملی و محلی پشتورانکشاف داد دوره حیات پر بهارش را وقف موسیقی و سرآینده گی نمود. تقریباً " پنجاه سال، در هنر موسیقی فعالیت نمود ضررو آزاری به کسی نرساندو همه اورادوست واحترام داشتند. روز ۱۴ اگست سال ۱۳۱۲ تا ۱۳۶۱ ش - دوران زندگی این هنرمند پرشکیبا وکم حرف با فرازونشیب هاسپری شدولی گنجینه پر بهایی از سرودهای بشمار وگزیده اش را از خود باقی گذاشت اولمیر فرزند استادسید احمد به تاریخ ۲۳ اسد ۱۳۱۲ خورشیدی در قریه نولی شهر پشاور در یک خانواده متوسط پا به عرصه وجود گذاشت. شش و نیم ساله بود که شامل مکتب محل شد و تا صنف چهارم درس خواند، سپس در صدر بازار شامل مکتب بنام (فرون تیر) شد و تا صنف هشتم به تحصیل پرداخت. اولمیر هنوز کودک بود که مادرش جان سپرد و پدرش همسر دیگر گرفت و اولمیر زیر دست مادر اندر روزهای ناخوشایندی راپشت سر می گذاشت. رساله "افغان لویغاری" می نویسد که چون اولمیر علاقمندی زیادی به سرودهای فلمی داشت از سن ده سالگی به فرهیختن ذوق خود رو آورد و نزد هنرمند مشهور، استاد جعفر خان به شاگردی نشست و

در مدت شش سال نه تنها نواختن معیاری هارمونیه را آموخت بلکه با اساسات هنر آوازخوانی آشنایی حاصل نمود. در همین فرصت بود که پدرش نیز فوت کرد و اولمیر ناگزیر شد با کاکایش زندگی کند. کاکایش دختر خود را با اولمیر نامزد ساخت. کاکای اولمیر هر چند برای پیشبرد زندگی دامادش به رشد هنری او پرداخت و توجه زیادی به او داشت، اولمیر را به نزد استاد سبزی علی خان شاگرد ساخت ولی باور نداشت که روزی اولمیر آوازخوان رادیو شود. استاد سبزی علی خان وقتی استعداد اولمیر را دریافت او را با خود به لاهور برد و از آنجا به آواز اولمیر یکاردهای چند ثبت کرد. زمانی که به پشاور برگشت، نخستین سرود دوگانه اش را با سبزی علی خان در رادیوی پشاور اجرا کرد که با این شعر آغاز می شد (زره می شو توتی توتی) ولی انتشار این آهنگ دوگانه با صدای زیر اولمیر و صدای بم سبزی علی خان جار و جنجال بی حدی برای اولمیر به ارمغان آورد. خانواده کاکایش سخت از او رنجیدند و سرگردانی بزرگی بروی او آغوش باز کرد. اولمیر مدتی نزد شخصی بنام گلستان شاگرد شد و اشعار او را به حافظه سپرد و در قالب آهنگ موسیقی جا داد. در عین حال اولمیر آشنایی خوبی با بزرگان تبار (تیرا) حاصل کرد و بعد همراه با آنها در سال ۱۳۲۹ به خاطر برگزاری جشن استقلال و اشتراک در آن به کابل آمد و در ریاست قبایل وقت معرفی گردید. شادروان ملنگ جان، شاعر معروف پشتو افغانستان که نقش براننده ای در احیای اشعار و آثار ادبی داشته است و سرودهای فلکلور یک افغانی را جمع آوری می کرد و بعداً منتظم بخش پشتو رادیو کابل بود از استعداد و بلند پایه اولمیر آگاه گردید و او را به منظور همکاری با رادیو کابل رساند. نخستین آهنگی را که استاد اولمیر در رادیو ثبت کرد آهنگی بود که شعرش از گلستان و کمپوز آن از خود اولمیر بود و چنین مبدأ داشت: (د عاشقی په دریاپ دویب شوم) و همین گونه آهنگ دیگرش که به رادیو نشر گردید پارچه (تلی روح می تن نه بیرته به تن راغی) بود. همکاری اولمیر با رادیو نخست استوار نبود و اولمیر را به نظر یک بیگانه نگاه می کردند. ولی رفته رفته این

مفکوره باروش و شخصیت آرام و متین اولمیر زایل گردید و از سال ۱۳۳۵ به بعد به کمک روان شاد، هنرمند بی بدیل استاد نبی گل روابطش با رادیو مستحکم شد و اولمیر توانست فرایندهای هنری اش را انکشاف دهد و علاوه بر اینکه در گسترش سرودهای محلی پشتو و ثبت آن، در غنای هنری گنجینه سرودهای پشتو سهم گرفت، در کار تربیت شاگردان توجه خاصی میبذول داشت و بدینگونه برایش اعطای لقب والای استادی مهیا گردید. چنانچه در این مورد مرحوم (محمد دین زاخیل) که یک تن از آهنگ سازان پیشتاز موسیقی بود گفته است: «اولمیر در زمره سرایندگان موجوده پشتو اگر حیثیت استادی ندارد از استاد هم کمتر نیست زیرا در موسیقی پشتو آنچه در دمانند ریاضی، غزل، لندی، چهاربیت، داستان و سرودی، در همه اینها علاوه بر آن در سرود تال نیز خیلی خوب وارد است و دانش گسترده دارد. افزون بر آن اولمیر طرزها و آهنگهای پشتو را ایجاد می کند و صاحب استعداد عالی است.» به همین گونه به اولمیر در سال ۱۳۵۰ خورشیدی در ماه اخیر سال نظریه درخواست ریاست رادیو و تصویب مجلس مسلکی وزارت اطلاعات و کلتور وقت لقب استادی داده شد. با اعطای این لقب نه تنها خود او نایل به افتخار گردید بلکه به همه پشتو زبانها که اولمیر به خاطر هنرش نزد هریک شان گرمی بود باعث خوشی و مسرت شان شد. مجله "ننگرها" در آن زمان چنین تبصره کرد: "ننگرها" به این پیروزی استاد اولمیر که در بین پشتو زبانها و فارسی زبانها آوازخوان برگزیده ای است و در عرصه آهنگ سازی پشتو موفقیت های زیادی نصیبش گردیده است، با کمال مسرت و از صمیم قلب اظهار امتنان نموده و افتخار دارد که یک بار دیگر بین پشتو ها نیز چنین هنرمندی موفق شد که لقب بزرگ استادی را جاصل کند. استاد اولمیر که تا آخر عمر از دواج نکرد علاوه بر زبان پشتو و دری، به اردو و اندکی هم به انگلیسی صحبت می کرد. در روند حیات هنری اش دویاربه عنوان آوازخوان درجه اول و یکبار هم به حیث آوازخوان درجه دوم جایزه های مطبوعاتی و هنری را به دست آورد.

استاد در چندین دور مختلف با گروه هنرمندان افغانی به اتحاد شوروی وقت، چکوسلواکیا، هندوستان، ازبکستان و چند بار به پشاور و کوئته پاکستان جهت انجام کنسرت هاسفر کرد و در هر کجا با استقبال گرم مردم مواجه گردید. تصنیف و نوتیشن یکی از آهنگهای استاد از جانب رادیو در مجله (پشتون بوغ) منتشر شد که همراه با گروه هنری اش به گونه یک (کورس) ثبت شده و چنین آغازی دارد (زه داستادین ته چیری و دریزمه). در هیچ خانه افغان نیست که کست آواز معروف استاد اولمیر به عنوان (وطن جنت نینان دی گلان په کی کر مه) وجود نداشته باشد. با این همه استاد اولمیر سالخورده شد، ولی قلب و روایتش به ویژه از موسیقی و ساز و آواز سیر نگردید و از همکاری با رادیو تلویزیون و مردم دست نبرد داشت. همکاری هایش را در عرصه رشد آهنگهای پشتو با تلویزیون ادامه داد و آهنگ خیلی موزون و دلنشین و میهنی را به آواز خود ثبت کرد که از زمره معروفترین ترانه های ملی و میهنی شمرده می شود: "دا می د بابا وطن دا می د دادا وطن پر مور باندی دیر گران دی دا افغانستان دی" حوادث روزگار و رنج های زندگی او را آرام نگذاشت و به تاریخ ۳۰ سنبله ۱۳۵۹ باموتی تصادم کرد که به اثر آن دست چپ و پای چپ استاد کسر برداشت و مدتی به شفابخانه علی آباد در بستر بود. در حالیکه در بستر بود به شاگردانش کمپوز می ساخت. خبرنگاری با استاد اولمیر در شفابخانه مصاحبه ای انجام داده بود و در قسمتی از نتیجه صحبتش با استاد چنین تبصره می نماید: "استاد اولمیر از این که اکنون حصه بیشتر عمرش را پشت سر گذاشته ولی از حقیقت نگنریم در جمله سرایندگان پشتو نه جوانی جای او را می گیرد و نه سالخورده ای، زیرا کیفیت (سر و تال) که به آواز استاد وجود دارد تاکنون نصیب هیچ هنرمندی نشده است." استاد اولمیر، آن ستاره پر فروغ موسیقی پشتو است که سالیانی ساز و بزم هنری ما را با سرودهای زیبایش گرم نگه می داشت. استاد اولمیر به اثر مریمی در سال ۱۳۶۱ بتاریخ ۱۴ ثور از دنیا چشم فرو بست و در محضر گروه انبوه دوستان و هنرمندان در جوار آرامگاه "شاه شهید" به خاک سپرده شد.

مورد کیسی لرو. دکیسو لیکوال لرو. شپون، انخور او باجووری لرو. اجمل، ایل، غضنفر او دغسی ورپسی نوردکیسو لیکوال لرو.

مورد محک، کرگر او سمندر لرو. مورد هغه تازه خو لا نه زرغون شوي، خوانان چی لا له خپلو فردي لارو سره نه دي په ډاگه شوي؛ دا ټول لرو. موردکیسی او رو. کیسی هنداری گرځوو. په هندارو کې خپل رنگونه، خویونه او خویونه را لوڅو. او کیسی پنځیري. کیسی را ټولیري، چاپیری. خیریري. د کیسو تاریخ غوښتن کیري؛ خو سرچینه چیري ده؟ دا فردي لښتي له کومو اوبو، له کومو سیندونو را تړل کیري؟

دکیسی لیکوال یو فرد دی. فرد په خپل او په کالبوت کې؛ د ذهن او فزیکي حواسو له لارې هويت مومي. خو کالبوت د ذهن او حواسو ترڅنګ، زړه لري. او کالبوت کې ژوند په ځپو دی.

نه پوهیرم دي مقدمی څه وکړل؟ ما غوښتل له خپلو کیسه لیکوالو سره، د کیسو سریند ته ولاړ شم! پښایي "کیسی او سریند" "کیسه او سرچینه" "قلموال او ددغو اوبو میراوي" "هنداره او د فرديت رنگونه" نادود و بریښي؛ څولې به نور هم سره تم شو!

کیسه د چا لور او زوی، د ذهن، حس، عاطفه، روان، روح او که ددغو ټولو ټولګه؟!

دا پوښتنه به وروسته یو ځل بیا وکړو. اوس به راشم د کیسی په باب د معلوماتو ډګر ته.

کیسی ته نوم له زوکړې وروسته ورکړل شوی. یعنی نوم، تعریف او تفسیر خپله کیسه نشي کیدای. دادې کیسی په غاړه پراته کمیسونه او پروني ما ته د هغو زړو کپرونو، وچې لکړې ریاډوي چې د کفن عطر خپروي.

مورد ته تر کورونو، تر تودو

کټیسو او د زخمه ستړی

پیتاویسو، د ویالې له سرو غاړو، د جرو او دپرو له ژوندیو ناستو پاستو؛ کپرونه ښکلي او ښایسته او درانه دي. ځکه نو تعریف او نوم یې دومره پر مورد دروند را پریري.

بیا لاره بدلوم او د حال د زماني استاد ته مخه وړکوم کیسه به څنګه وي؟

" داستانونه تصویر ته شکل ورکوي. داستانونه د زمان کښت او واړه کپسونه دي.

د اوس له پاره لرغونی حکمت ژوندی استاد سري هارولد کلمپ لیکي چې دا داستان دی چې طلابي احکام ورباندې ښوول کیري. او دا څنګه؟

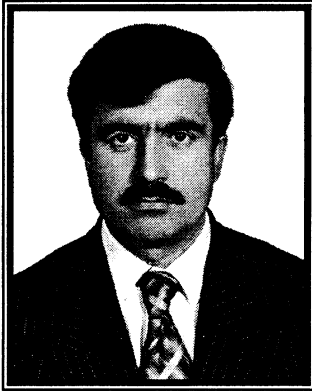
بیرته په پوښتنه ورځو:

د کیسی پنځولو سرچینه چیري ده، سریند چیري دی، کیسه د کومو ښکلاوو او کوم جنس تابلو ده؟

کیسه پر سـوژه ولاړه ده. د زیاترو کیسو سوژې عیني دي یا زموږ عینت خوبوونکی شعور داسې انگیري چې عیني دي. خو ایا د کافکا له پاره "منځ" یوه عیني-فزیکی تجربه وه؟ د کامو "وبا" په کومې فزیکی جغرافیا کې سر پورته کړی؟ د داستایوفسکی "کارامازوف وروڼه" چا لیدلي، چاته یې کیسی او خطاطي ورځي؟ د کرگر "ګونګوتیان" څوک را ښوولای شي؟ او د "زرګری او زړاسي کودګر" عکسونه له چا سره دي؟

زما له پاره پنځول څه دي؟

له فزیکی-حسي ډګر څخه د ذهن او معلوماتو او خاطراتو په لور ور ټولیدل، هلته بیا یوه کور څنډنه، له معلوماتو، خاطراتو، پوهو او فکرونو تشیدل، سپینیدل، را ټولیدل، بی حجتۍ کیدل او پایله هم په نقطې ور

انور وفا سمندر

ټولیدل او جوړیدل.

پر دغه نقطه فردي مراقبه او تمرکز، د نقطې دننه دایري ته ننوتل، د نقطې دننه دنیا د باتدی راپیستل او همدا زوکړه ده. همدا تخلیق دی. همدا فردي هنداره ده. همدا شخصي او خانګری مال دی. او دا بیا د کلمو په کیسولونو کې ټولول او د یوه لوی یا وړوکي کتاب اوبدل یې هم فاتحانه پایله!

له فکر او معلوماتو دغه تش اقلیم ته د خیال په وزرو ورځوو. دا د خیال ناپښکاره سترګه ده چې نه لیدلي نندارې راباندې کوي. خیال مورد په هغو کانونو او معدنونو اړوي چې د هیچا نه دي. له هغه ټاټوبي چې څه راوړو زموږ دي. او ددی ملکیت د سپینولو له پاره ځمکنۍ-فزیکی قوانین څوک د جیل تورو تمبوخت ته نشي اچولی.

د خیال په سترګه د هر څه لیدل او موندل زموږ خپل دي. تازه دي. بی جوړي دي. کاملاً سوچه او سپیڅلي دي.

هغه ځمکي، قلمرونه، څیزونه چې د غله شعور او خودپرست "زه" له یرغلونو بهر دي؛ سپیڅلي دي. پاک دي. او په لومړني ژبه غږیري.

خیال څه وخت واقعیت مومي، موږ څه وخت د خیال په ارته سترګه کې ودریدلي، لیدلای او پوهیدلای شو؛ کله چې "خلاق تجسم" ته مخه کړو!

ذهن:

ذهن که هرڅومره معتبر وگټو بياهم دا خبره روښانه ده چې ذهن يوازې په فزيکي او مادي تجربو څرخي؛ نو خيال او له تشي څخه موندني د ذهن په وړتياوو کې نشو راوستلای. هنر هرڅه کيدلای شي؛ خو ذهني نه! که ذهن هنر راوړي؛ نو بې له شکې چې دا به د بل فرد د پنځونو په ځليو کې له خورلو او په خپل دوکان کې د هغو له ايښوولو پرته بل څه نه وي!

د اړتيا له مخې يوځل بيا د ذهن پوهنځي يو څه وړ ټوليزم:

د اوس له پاره لرغونې حکمت (انکار) په خپلو ژونديو څيزنو اوهرچاته ممکنو تجربو سره دا لرغونې حقيقت په ډاگه

بنيایي د تورو، کلمو او جملو دا ډول حرکت، ذهن ته، منطق ته، نا اشنا وي! يو څه خپل کار ویشو:

موږ په فزيکي قابليت سره کارکوو يا په اصطلاح طبيعت بدلو.

حواس:

په حواسو سره طبيعت، فزيکي مواد اوهندسي جوړښتونه ازمايو او تجربه کووي د حواسو کمري په فزيکي برج نصب دي. حواس حافظي ته له ورکتوب څخه د ورکړل شويو اخلاقو، ادابو، پوهو له مخې خپل کار پرمخ وړي. او دغه حسي-فزيکي تجربې بيرته د ذهن ماشين ته ورلوړيږي.

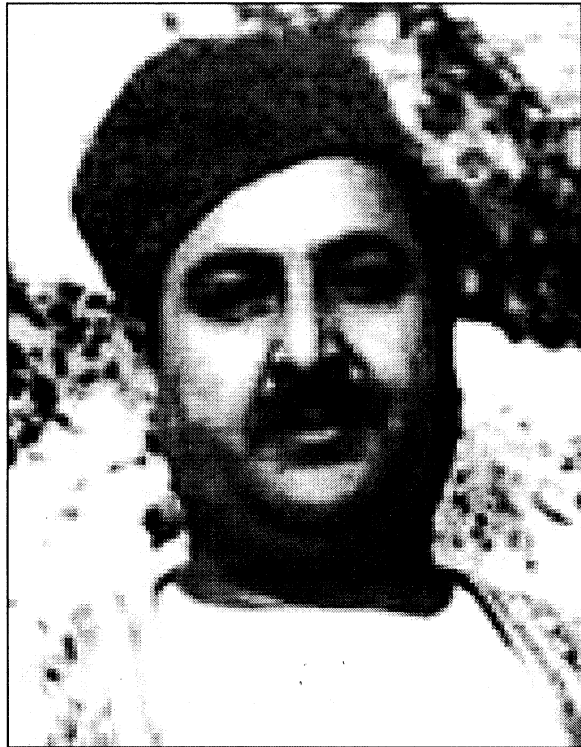
بشر له پيله بيا تردې دمه "ايتوپيا" ته ور په لاره دی. دغه جنت د خيال په وزرو موندلای شو. دلته ټول فزيکي زمان منقبض کيږي او د شيبو په حجم را ټوليزيږي. ځکه نو وايي چې: "جنت عبارت دی ستاسو د اگاهی او پوهې له سطحې او وضعيت څخه. هغسې چې خپله گردچاپېره دنيا پنځوي، هغه هم پنځوي. دا د پنځونکو هنرونو تر ټولو لوړ شکل دی"

پنځونه ناپيدا ته ورتگ دی. نا پيدا ته په ناپيدا سترگه (دريمه سترگه يا ستراتيل بي هم نوموي) ورکتلای شو. ناپيدا هغه څه دي چې دا ټوله پيدا دنيا هم پسې نشي رسيدلای. او دا ټول دننه دي. دا ټول زمور دننه د فرد دننه دي. فرد هغه څاڅکی دی چې ټول اقيانوس په کې ساه باسي. فرديت زمور پوره کتاب دی. او فرديت د ابدیت لومړنی ابدی عمل دی.

سرتاج و شیر موسیقی

استاد سرآهنگ

محمدحسین سرآهنگ فرزند استاد غلام حسین در سال ۱۳۰۲ خورشیدی در کوچه خواجه خوردک واقع در خرابات کابل دیده به جهان گشود. او در جریان دروس ابتدائی مکتب به فراگیری علم موسیقی نزد پدر آغاز کرد. دیری نگذشت استاد غلام حسین متوجه استعداد سرشار و ذوق بی پایان محمد حسین در موسیقی شد همان طوریکه خود استاد غلام حسین گفته بود به خاطر اینکه محبت پدری و محیط پر از ناز و نعمت خانواده مانع رشد شگوفانی هنر پسرش نشود، او را به هند برد تا شاگرد استاد عاشق علی خان بنیانگذار مکتب موسیقی پیتاله گردد. محمد حسین شانزده سال تمام با اشتیاق فراوان پای درس استاد عاشق علی خان نشست و با گنجینه ای از علم موسیقی به وطن باز گشت. استاد سرآهنگ بعد از فراگیری موسیقی تا پایان عمر نزد استاد محمد عبدالحمید اسیر معروف به قندی آغا برای فراگیری ادبیات (شعر) به ویژه کلام حضرت بیدل به شاگردی نشست

واز خرمن پر بار این عارف بزرگ خوشه چید . همچنان به حلقه هنرمندان معروف زمان خود پیوست. او از آغاز تاسیس رادیو کابل همکار هنری رادیو بود ، هنوز چند سالی از فعالیت های هنری وی نگذشته بود که در سال ۱۳۲۹ خورشیدی هنراو در یک فستیوال بزرگ موسیقی در سینما پامیر شهر کابل برای نخستین بار در بوته آزمایش قرار گرفت. درین کنسرت که عده زیادی از استادان داخلی و خارجی از جمله استاد قاسم افغان و استاد بره غلام علی خان هندوستانی اشتراک داشتند، محمد حسین همچو ستاره درخشید و به اخذ مدال طلا از جانب شاروالی وقت کابل نایل گشت. این نخستین مدال طلایی بود که قبل از رسیدن به مقام والای استادی باو تعلق گرفت. در همین سال بود که از جانب ریاست مستقل مطبوعات وقت لقب استادی به وی داده شد ، و چند سال بعد از آن تاریخ لقب سرآهنگ نیز از جانب دولت به وی اعطا شد و استاد محمد حسین سرآهنگ همچون بلبل در قلمر و موسیقی افغانی درخشید. او با گرفتن دعوتنامه های پیاپی از هند، پاکستان و اتحاد شوروی سابق در کنفرانسها و کنسرت های زیادی اشتراک کرد. او هر سال با دست پر از مکافات مادی و معنوی نسبت به سال قبل به کشورش بر میگشت. در سالهای اخیر در هر سالی دوسه بار به کنفرانسها و کنسرت های خارجی دعوت میشد و تا آنجا که برای او مقدر بود در آن برنامه ها شرکت میکرد و افتخاراتی به دست می آورد. از جمله القاب هنری که استاد

سرآهنگ به آنها نایل گشته بود میتوان اینها را نام برد : (کوه بلند موسیقی) از دانشگاه چندینگر هند، القاب ماستر، داکتر، و پروفیسور موسیقی از دانشگاه کلاکندرا در شهر کلاکته، لقب (سرتاج موسیقی) از دانشگاه مرکزی در شهر الله آباد هند، لقب (بابای موسیقی) پس از اجرای آخرین کنسرت سال ۱۳۵۷ خورشیدی در دهلی جدید و لقب (شیر موسیقی) در پایان آخرین کنسرت هایش در زمستان سال ۱۳۶۰ خورشیدی از دانشگاه الله آباد هند. باید یادآور شده که در همین سفر اخیر استاد به هند بود که او در پی یک حمله شدید قلبی مجبور شد کنسرت هایش را قطع کند و در یک شفاخانه شهر بمبئی بستری شود. دکتوران معالج باو توصیه نمودند بودند که نه تنها دیگر آواز نخواند بلکه تا صحت یابی کامل حتی لب به سخن نگشاید. ولی استاد ما از کسانی نبود که باین سادگیها زمین هنر را ببوسد و بدون افتخار به کشورش برگردد. باری استاد سرآهنگ پس از بهبودی نسبی کنسرت هایش را تمام کرد با دو مدال طلا و نقره و لقب شیر موسیقی به وطن برگشت. بدینگونه تعداد کپها و مدالهایش از بیست عدد تجاوز کرد که میتوان گفت در تاریخ موسیقی کلاسیک چه در کشور ما و چه در سراسر زمینهای نیم قاره هند کمتر استادی مدال ها و این همه القاب و جایزه هنری را صاحب شده باشد. با جرات میتوانیم ادعا نمایم که او هنرمندی بود بی نظیر و بی رقیب نه تنها در کشور ما بلکه در حوزه وسیع کلتوری که کشور ما نیز بدان حوزه تعلق دارد. و اما

دریغ و درد که دست اجل دیگر با استاد بزرگ موسیقی ما این مهلت را نداد که بازیه رادیو و تلویزیون بیاید و دل های مشتاقان آواز خویش را با آهنگهایش شاد سازد. سحر گاه روز یکشنبه ۱۶ جوزا ۱۳۶۱ خورشیدی بود که آخرین و کوبنده ترین حمله قلبی به سراغ دل بیمار و پر آرزو استاد رفت و آنرا از حرکت انداخت و ساعتی بعد آوازه مرگ استاد سرآهنگ در شهر کابل پیچید و شهریان کابل به صورت عام و هنرمندان کشور به صورت خاص در ماتم استاد محمد حسین سرآهنگ به سوگ نشستند ، ساعت ۹ صبح روز یکشنبه ۱۶ جوزای ۱۳۶۱ جنازه استاد در حالیکه عده زیادی از مسوولان دولتی از جمله منسوبین وزارت اطلاعات و کلتور، رادیو و تلویزیون حاضر بودند از کلینیک صدی شفاخانه ابن سینا برداشته شد و پس از مراسم تجهیز و تکفین بر اساس وصیت خودش به گذر خرابات برده شد تا پیر و برنای آن گذر از نزدیک با سر حلقه خراباتیان وداع نمایند. سپس جنازه استاد سرآهنگ در حالی که عده بیشماری از دوستان و علاقمندان شان حاضر بودند، از مکرویان برداشته و جهت ادای نماز جنازه به مسجد پل خشتی انتقال یافت . هنوز افتاب درخشان بر تاج کوه شیر دروازه پرتو افشانی داشت که شیر موسیقی ما و سرتاج موسیقی آسیا در دل خاک زیارت شهدای صالحین به ودیعه گذاشته شد و بدین گونه آخرین ستون بنای با عظمت موسیقی در کشور ما از هم فروریخت و استاد سرآهنگ بزرگ از میان ما رفت .

د بنښنه يي گړی سبک

نجيب الله نایل

جدي لوستونکي چې د خبرد بشپړ داستان د اورېدلو حوصله هم نه لري او وايي چې: (زر وایه! څه شوي؟)، په پام کې نیسي او هم د نرم خبر هغه نکته لټونکي او د پوره حوصلې څښتن لوستونکي چې د گزارش تر پایه په هره برخه پوه شي. د دغه ډول گزارشونو ځای زموږ په رسنيو کې تش دی.

The Hourglass: Serving the News, Serving the Reader مهندسين او ليکوالان له يوه قانون څخه يو ډول پلټونې (پېروي) کوي: جوړښت يا فورم له منځپانگې يا محتوا څخه پلټونې کوي؛ په دې مانا سره، وړاندې تر دې چې تاسې د يوه چوکاټ اندازه جوړوئ، بايد محدوديتونه اوداچې په دې کې څه شيان اړين دي، پرې پوه شئ. تاسې نه شی کولی چې په يوه کښتۍ کې دهاتي يا فيل د وړلو لپاره يوکوچنی او تنگ چاپېريال غوره کړئ. مگر ژورنالېستان لکه د ليکوالانو غوندې زياتره وخت له ازمېدل شويو جوړښتونو اوفارمولونوڅخه پلټونې کوي چې ټوله هغو څخه دسرچپه هرم سبک

کيسه بيز سبک هماغه تاريخي سبک دی چې د نرم خبر Soft News په رامنځته کېدلو سره ددغه سبک ځايناستی گرځېدلی دی او د بنښنه يي گړی سبک هماغه له ليد سره مل تاريخي سبک دی چې پراختيا يي موندلې او په خبري گزارشونو کې په وړ او مناسب ډول کارول کېږي. په بل ډول، د خبر په پورتنۍ برخه له ليد سره مل په تاريخي سبک کې هورډ يوه کوچني غونډله بيز (دجملې) له ليد يا زياتره دوو کوچنيو غونډلو (زياتره ۳۵ ويونو) سره مخامخ يو؛ خو د بنښنه يي گړی په سبک کې مور له څو غونډله بيز ليد سره مخامخ يو چې لوستونکي ته د خبر مهمې نکتي په پورتنۍ برخه کې وړاندې کوي او د سخت خبرلوستونکود مينه والو اړتيا پوره کولی شي چې د خبر لوستلو يا لوستلو واک ورکوي. ددغه ډول گزارشونه کولی شي، د خبر هغه

په اوسنی نوي ژورناليزم کې دخبرونو او راپورنو په جوړونې کې ځيني نوي ميتودونه، سبکونه اولاری دپوهاندو او دنظرځاوندانو لخوا منځته راوړل شوي ترڅو خلک وکولای شي په لنډه او آسانه توگه خبرتيا ومومي نو پر همدې بنسټ باندي دلته په دې اړه د(بنښنه يي گړی سبک) تر عنوان لاندې مطالب چمتو شوی هيله منديو چې دپاملرنې وړ مو وگرځي.

د رسنيو په نننۍ نړۍ کې د خبرونو جوړولو لپاره درې سبکونه چې ډېر مهم دي، چې عبارت دي، له:

- د سرچپه هرم سبک Inverted Pyramid
- داستاني يا روايتي سبک Narrative
- د بنښنه يي گړی سبک Hourglass

د سرچپه هرم سبک د ټولو ژورنالېستانو لپاره په بشپړه توگه يو پېژندل شوی سبک دی. داستاني يا

به راخي، تراو پيدا كوي.

۳- وروستنی برخه: دابرخه چې د پوليسو او عيني شاهدانو څرگندونې، د پېښې اړوند توضیحات، رسمي سرچینې او له پېښې سره تړاو لرونکي په کې شامل دي. يوه کيسه له درېيو برخو څخه جوړه وي: پيل، تنه او پای. د خبر پای ژورنالېستانو ته دا اجازه ورکوي چې کيسه په جزئیاتو، مرکو او زیاتو معلوماتو سره بشپړه او وړاندې کړي. په همدې ترتیب ویل کېدای شي چې دښيښه يي گړی سبک، دخبر پيل لنډوي، وروسته کيسه وړاندې کوي. په پورتنی برخه کې خبرموخه گرځېږي اوله لېږدېدونکي متن اویاجملې څخه په گټې اخيستنې سره خبرله کيسې سره تړي. دښيښه يي گړی سبک کېدای شي چې د ټولوخبرونو لپاره دگټې اخيستنې وروي؛ دجرمونو خبرونه، سوداگري، دولت او آن دمراسمو گزارش. دغه کړنلاره وړاومناسبه ده، که څه د نمايشي خبرونو لپاره کولی شئ چې له ترتیبي سبک څخه گټه پورته کړئ. د ښيښه يي گړی سبک د هنرمندانو يو جوړښت او فورم دی چې خبرته يو ښه ترتیب اونظم ورکوي، هغسې ترتیب چې له سرچپه هرم اودلرغونو کيسو له ځانگړنو څخه گټه پورته کوي.

د چاپي رسنيو نيمگري اړخونه:

که څه هم زموږ په هېواد کې ژورنالېزم ډېر اوږده پړاوونه تر شا پری ايښي،

پاتې: ۴۰

ياد کړ. کلارک دخپل سبک په ستاينه کې وويل چې د ښيښه يي گړی سبک د دې ترڅنگ چې دخبرليکنې پخوانو ارزښتونو پلېونی دی، د لوستونکيو اړتياوو ته هم په دې دليل سره چې داستاني شکل لري، پاملرنه کوي. دغه سبک له ژورنالېستانو سره مرسته کوي چې خپل ځانونه د گزارش ورکولو پر نوې کچه برابر کړي. کلارک د ښيښه يي گړی سبک په درېيو برخو ويشي.

۱- دخبر پورتنی برخه: داهغه برخه ده چې خبربايد په لنډه توگه وړاندې شي. په دوديزه توگه له درېيو يا څلورو پاراگرافونو څخه جوړه ده چې د سرچپه هرم لوستونکيو اړينو پوښتنو ته ځواب ورکوي. په بل ډول، تاسې په هماغه پيل کې د خبر بنسټ وايئ، تاسې خبرونه په خپل لنډ ډول گزارش ورکوی اود خپلې خوښې له مخې يوه شېبه د دې لپاره چې لوستونکی اوس هم د زیاتو معلوماتو لپاره وړی او تری ناست دی. لنډه دا چې د خبر پورتنی برخه يواځې د مهمو معلوماتو درلودونکې ده.

۲- راگرځېدنه: دلته تاسې بايد د لوستونکيو لپاره يوه کيسه وړاندې کړئ چې د دود له مخې په ترتیبي سبک سره جوړه وي. په دوديز ډول دغه بدلون يا راگرځېدنه د يوه لېږدېدونکي متن يا انتقالې عبارت (يوې غونډلې) سره رامنځته کېږي چې خبر له کيسې سره چې وروسته

دی. ژورنالېست اودزاريه پازوال (مسؤل) چلوونکي بيل مبشله په وينا چې اوسمهال د پوينټر آنلاين پازوال چلوونکی دی، کليشه يي ليکنې او يو ډول فارمولونه د بدنایي او له بېلابېلو لارو د اخلاقو د له منځه تللو لامل کېږي او يواځې سملاسي اړتياوو ته ځواب ورکوي. هغه چې ژورنالېست له ليکوال سره په ښه ډول تړاو ورکوي، يو منظم اومتراکز شکل دی چې دخبرونود ښه توليدولو لپاره کارول کېږي. د پوينټر انستيټيوټ د کارنده يافعال ليکوال (چپ اسکلون Chip Scanlon) په وينا، د پيټر کلارک په وسيله پر ۱۹۸۳ زېږيد دکال وروسته له هغې چې هغه په خپلې سهارنۍ ورځپاڼې کې دنويو څيزونو پر ليکلو بوخت و، د ښيښه يي گړی پر سبک يي ونومول. اسکلن وايي: (هغه خبرنه و، بلکې يورامنځته شوی خبري سبک و. داسې ترسترگو کېدله چې ژورنالېستان په خپلو خبرونو کې د دوو جوړښتونو سرچپه هرم اوداستان له ترتیب څخه گټه پورته کوي. ښايي کلارک کېدای شي چې د دغه سبک لخواو (مخترع) وگڼل شي، هغه چې يو څېړونکی او ادبي څېړونکی دی، په خبرخونه کې کېدای شي چې خپلو تجربواومهارتونو څخه په گټې اخيستنې سره دغه ښيښه يي جوړښت ته رسېدلی وي. هغه د دغه خبري سبک يادونه يي وکړه اودهغه نوم يي دښيښه يي گړی سبک نوم کېښود او هغه يي د يوه نوې ځايونې په توگه

داستان نویسی

دکتور محمد حلیم تنویر

نویسنده گان انگلستان و داستان کوتاه

ادبیات انگلستان زمانی پر آوازه و مورد بحث نویسنده گان در جهان قرار گرفت که نمایشنامه نویسی جای ویژه را در ادبیات باز کرد. نمایشنامه نویسی در دو بخش کمیدی ها و تراژیدی ها بروی صحنه و تئاتر کشانیده شد. از جمله نخستین نمایشنامه نویسان می توان از "رابرت گرین" Robert Green، تامس لاج Thomas Lodge، و کریستوفر مارلو Christopher Marlo، نام برد که که با نوشتن نمایشنامه "تیمور لنگ" یک تراژیدی رمانتیک را شکل داد.

ویلیام شکسپیر W. Shekspear نویسنده و نمایشنامه نویس برجسته انگلستان با نوشتن نمایشنامه های مشهور چون: اتللو، هملت، مکبث، رومئو و ژولیت، کمیدی اشتباهات، رنج بیهوده، شب دوازدهم، هنری پنجم، ژولیوس سزار و تاجر وینزی اند.

در قرن هفدهم میلادی بنا بر جنگ های داخلی و عدم علاقه طرفداران شاه به ادبیات، نمایشنامه نویسی و تئاتر از بین رفت و صرف برای تفنن آثار نامرتبی نمایش داده می شد. اما پس از انقلاب صنعتی در انگلستان، دانشمندان بر جسته نظریات خویش را در تکامل و ایجاد جامعه نوین پیشکش نموده و ادبیات انگلیسی بر پایه روش های گوناگون نوشتار ویلیام شکسپیر و واژه نگاری جدید "ساموئل جانسن" شکل گرفت. رمان نویس قرن

هژدهم "دانیل دفو" داستان جالب را بر پایه رمانتیسیم و وقایع نگاری نوشت و از آنجمله "رابنسون کروزو" او مشهور است. در این دوره هم می توان از شاهکارهای ادبی "آلیور گولد سمیت" Oliver Goldsmith و طنز هایش نیز نام برد.

در قرن نوزدهم نمایشنامه نویسی در ادبیات انگلیس کمتر جا داشت و رمان و داستان کوتاه نویسی جایش را گرفت... رمان نویسان مشهور انگلیس عبارت بودند از "ماری شیلی" Mary Shelly با رمان مشهورش به نام "فرانکشتین"، متیو گریگوری لویس، Mathew Gregory Lewis با رمان های وحشت، و راهب شهرت دارند.

"بایرون" به عنوان پیشتاز روش رمانتیک در ادبیات انگلیس علاوه از سرود های شعری، طنز حماسی، "دون ژوان" و "دزد دریای" را بجای گذاشت.

از رمان نویسان و نمایشنامه نویسان عصر ویکتوریا می خواهم از "چارلز دیکنز" Charles Dickens نام ببرم و رمان های داوید کاپر فیلد، آرزوهای بزرگ، روزگار تنگدستی و داستان دو شهر او شاهکارهای ادبیات اند.

در قرن بیستم نوگرایی های ادبی راه های جدیدی را در ادبیات گشود و به بیرون از انگلستان نیز رایج شد. از جمله نویسنده گان داستان کوتاه از "ویلیام سامرست موم" William Somerset Maugham است که علاوه از نوشتن

رمان، نمایشنامه و شعر، داستان های کوتاه را در مجموعه های "دوشیزه تامپسن" و "درخت کازوارینا" نام دارد. نویسنده گان دیگری چون جیمس جویس James Joyce با مجموعه داستان کوتاه "دوبلینی ها"، "ادوارد مورگان فارستر" Edward Morgan Farster با مجموعه داستان های: لحظه ابدی. دیوید هربرت لارنس David Herbert Lawrence با داستان های "مردیکه عاشق جزیره ها بود"، "خورشید"، "زنی که گریخت" و "افسر پروسی" و هم چنان داستان نویس گرام گرین Graham Green یا مجموعه بنام "بیست و یک داستان" نیز مشهور اند. یک عده از نویسنده گان داستان کوتاه در نوشتن داستان های پلیسی و جنایی نیز در انگلستان و جهان مشهور اند که از آنجمله آگاتا کریستی Agatha Christie و روتی سایرز Doroyhy Sayers نام دارند.

(۹)

داستان کوتاه نویسی در ایالات متحده آمریکا

داستان کوتاه نویسی در آمریکا نیز با حوادث و جنگ ها زاده شد و جان گرفت. خاصاً بعد از جنگ اول جهانی که روش های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تغیر یافته بود و هم چنان با ازدیاد تبعیضات و جنایات و اعتراضات مردمی و برخورد ها، برده داری و جنگ های داخلی، سرازیر شدن مهاجرین و جستجو گران طلا در آمریکا، سوژه های برجسته و

اقعی را به نویسنده گان مبتکر امریکا به دست داد، با گسترش سنتهای کهن و توسعه روشهای نو، داستان امریکایی از لحاظ سبک و مضمون- واقعگرایی خشن، طبیعتگرایی عبوس، اکسپرسیونیسم، نماد گرایی، سرودن تغزلات غم انگیز، فروید گرایی و مارکسیسم ادبی- تکامل یافته است. (۱۰)

چنانکه "او هنری" O. Henry نویسنده توانای آمریکایی - با وجود مظلومیت های که تا اخیر زنده گی اش متحمل شد - این هنر را به شیوه طنز گونه و انتقادی آن در مطبوعات و جهان ادبیات پیشکش نمود. او بیش از ششصد داستان نوشت و در سیزده مجموعه داستان های کوتاه آنرا انتشار داد.

در داستان هایش بیشتر حوادث و زنده گی رقت بار طبقه فقیر جامعه را نوشته است و اولین مجموعه داستانهایش بنام "کلمها و پادشاهان" است.

رابرت هریک Robert Harrick علاوه از زمان مشهور "مردی که پیروز می شود" دو مجموعه داستان کوتاه به نام های "نامه های عاشقانه ادبی" و "ارباب مهمانخانه" را نوشت و منتشر نمود که بیانگر جامعه صنعتی بوده و فساد روانی طبقات متوسط تمثیل گردیده است.

ارنست همینگوی Ernest Hemingway را پدر داستان کوتاه نویسی در امریکا میدانم زیرا او راهی را درین هنر گشود که انگیزه تداعی ارزش های بنیادی در زنده گی و جامعه امریکا شد. در ادبیات امریکا اکثر نویسندگان دیگر از وی پیروی نموده و به شیوه "همینگوی" تا هنوز می نویسند و در جامعه نیز جا دارد. اولین کتاب "ارنست همینگوی" به نام سه داستان و ده شعر در سال ۱۳۰۲ ش/ ۱۹۲۳ م. و دومین مجموعه داستان های کوتاهش را سال بعد به نام "در زمان ما" در فرانسه منتشر

نمود. رمان های مشهور او "وداع با اسلحه"، "خورشید هم چنان می درخشد"، "زنگها برای که به صدا در می آید"، "آنسوی رودخانه و در میان درختان" و "پیر مرد و دریا نام دارد. او در سال ۱۳۳۵ ش/ ۱۹۵۴ م. برنده جایزه نوبل در ادبیات نیز گردید.

از نویسندگان برجسته داستان کوتاه نویسی و رمان در امریکا می توان از "جان اشتاین بک" John Steinbeck نیز نام برد که داستان هایش بیانگر زنده گی و بدبختی های مردم ستمکشیده، دهقانان و برده های سیاه پوست امریکاست. وی علاوه از رمان های خیلی برازنده چون "موش ها و آدمها" مروراید و خوشه های خشم، مجموعه داستان های کوتاه اش را در سال ۱۳۱۷ ش/ ۱۹۳۸ م. به نام دره دراز، انتشار داد.

جان اشتاین بک را استاد ادبیات کارگری در امریکا می دانند و سبک وی از رمانتیسیم به واقعگرایی و با زبان خیلی ساده و شیواست. جان اشتاین بک در سال ۱۳۴۱ ش/ ۱۹۶۲ م. جایزه نوبل را در ادبیات به دست آورد. از نویسندگان دیگر داستان کوتاه در امریکا به گونه اختصار میتوان نام برد:

"اوون ویستر" Owen Wister رمان، داستان کوتاه نویس و شاعر، مجموعه شش داستان کوتاه به نام "لین مک لین" که زنده گی مالداران و گاو چران های ایالت ویرجینا را تصویر سازی نموده است.

"ادیت واراتن" Edith Wharton مجموعه داستان های کوتاهش به نام های "لحظات بحرانی"، "زاهد و زن وحشی" و داستان های انسان و اشباح نام دارند.

"شرود آندرسن" Sherwood Anderson علاوه از رمان هایش دو مجموعه داستان کوتاهش را به نام های

"واینزبورگ - اوهایو" و "پیروزی تخم مرغ" انتشار داده که بیانگر زنده گی مردم دهات و مشکلات اجتماعی آنان است.

"ویلاکتر" Willa Carther رمان نویس مشهور زن در امریکاست که شش رمان او پس از انتشار به او شهرت جهانی داد از وی دو مجموعه داستان کوتاه به نام های "باغ غول" و "سرنوشت های مبهم" نیز منتشر شده است.

"جولیا پترکین" Julia Peterkin رمان نویس زن که بر مبنای زنده گی سیاه پوستان امریکا آثارش را نوشته، یک مجموعه داستان کوتاه بنام "پنجشنبه سبز" دارد.

"کترین آن پورتر" Katherine Anne Porter زن رمان و داستان کوتاه نویس که داستانهایش بیشتر بر حالات روانی افراد جامعه تکیه می زند و آنرا موشگافی می کند. مجموعه های داستان کوتاه به نامهای "یهودای شگفته" و "برج کج" اورا به شهرت رسانید.

"فرانسیس اسکات فیتز جرالذ" Francis Scott Fitzgerald که به عنوان استاد داستان کوتاه نویسی در امریکا شهرت دارد بیش از یکصد و شصت داستان کوتاه نوشته و مجموعه های را به نامهای "نو دختران گستاخ و فیلسوفان"، "داستان عصر جاز" و "همه مردان جوان غمگین" منتشر نموده است.

"تامس وولف" Thomas Wolfe در خانواده فقیر متولد شده و نمایشنامه ها و رمان های زیادی نوشت، مجموعه داستان های کوتاهش "از مرگ تا صبح" نام دارد.

ارسکین کالدول Ersking Caldwell رمان نویس مشهور امریکا که رمانهای "جاده تنبکو" و "یک وجب خاک خدا" او شهرت جهانی دارد. از وی چند مجموعه

مور کولای شو له همدې شېبې د
مینی په ژبه خبرې وکړو.

اصلي ژبه مینه ده. مورنی ژبه مینه
ده، لومړنی ژبه مینه ده!

د مینی په ژبه انسان، حیوان، نبات
آن کانی هم پوهیږي.

ډېره توپرونکی له ډېرې سره مینه
کوي

او ډېره ورسره بشپړي، بنایسته
کېږي په څېرو او بشکلاوو را
لوېږي.

دا لومړنی انځورگر دی چې را
بشکاره کیږي!

ډېره هم یوه ویده مینه ده، چې د
څټک په غرونو راوینیږي،

پاتې: ۳۷

آیا ما تر اوسه خپلې دننه بشکلاوي
رڼې لیدلي او بشوولي؟

که داسې وي؛ نو چکړې څوک کوي؟
ژوند څوک وژني؟!

تر هغو چې (زه) وژنه کوم؛

بدرنگي ده؛ بدرنگه يم،

دوزخي يم، او خدای دی می ورک
کړی.

د مینی څېره

دنیا د لویی مینی ننداره ده.

د دنیا هر جنس له عشقه دی. هر
موجود د مینی څېره ده؛ ننداره ده.

دا مینه ده چې زما او ستا څېرې یې
اغوستي.

سکوت د مینې ژبه ده؛ مینه ده؛

مینه ده چې هستي پیدا شوي.

خدای پاک، دا هرڅه مینه کوي؛

په مینه یې پیدا کوي.

مینه د تخلیق ژبه ده.

هستي خدای غوښتي، او هغه
یوازې مینه ده؛ مینه کوي.

مور په هغې هستی کې ژوند کوو
چې د خدای له مینې ډکه ده.

راځئ خپلې خواوشتا ته یوځل په
مینه نظر وکړو.

آیا هغه (گل) چې خدای د «زه»
«ته» «هغه» او هر وگری (تر یا

بنځه) په بڼه پیدا کړی،

تر اوسه مو بشکاره کړی؟

عزیز

عبدالحي وفا

جاويد حبيبي

البيوم هنرى

خاتم خورشيد

محمود كامن

شکوه

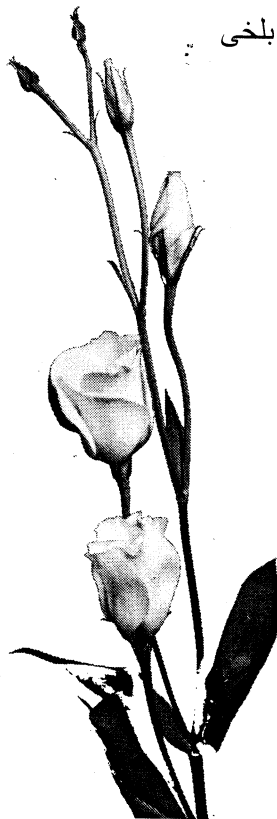
به داغ نامرادی سوختم ای اشک، طوفانی!
 به تنگ آمد دلم زین زندگمی ای مرگ، جولانی!
 درین مکتب نمی دانم چه رمز مهملم یارب
 که نی معنی شدم، نی نامه ای، نی زیب عنوانی
 ازین آزادگمی بهتر بود صد ره به چشم من
 صدای شیون زنجیر و قید کنج زندانی
 به هر وضعی که گردون گشت، کام من نشد حاصل
 مگر این شام غم را مرگ سازد صبح رخشانی
 ز یک جو منت این ناکسان بردن بود بهتر
 که بشگافم به مشکل صخره سنگی را به مژگانی
 گناهم چیست، گگردونم چرا آزرده می دارد؟
 ازین کسسه گدا دیگر چه جستم جز لب نانی

مولانا جلال الدین محمد بلخی

اوبنکی

خه تودی تروی اوبه دی
 دگریوان په لور بهییری
 ابدی سکون ته درومی
 له ژوندی سترگی بیلیری
 له هر خاخی سره مله وی
 دمر مور جهان غز ونه
 پر آشنا لارو وراخلي
 نابله قدمونه
 دکمزوری دنیا ژبه
 دقدرت پنبوته لوییری
 داحساس بیده نغمه ده
 په بنو غزول کییری
 داشریکه گونگی ژبه
 هری سترگی ته آشناده
 دادهری مینی کوردی
 دادهر نفرت غوغا ده
 عبدالباری جهانی

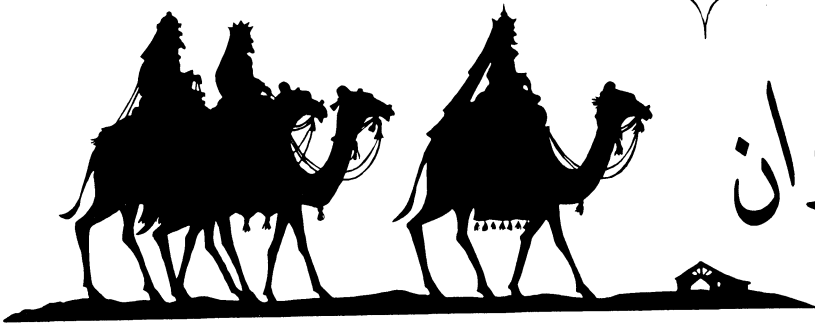
بال سحر

این شب ز بخت کیست که فردا نمی شود؟
 بال سحر که بسته که پیدا نمی شود؟
 ای دل! صبور باش و به تدبیر تکیه کن
 از آه و ناله درد مداوا نمی شود
 دیگر گشاد کار خود از غیر کم طلب
 این عقده جز به دست خودت وانی شود
 باید به هم رسیم که موجی شود بلند
 هر قطره ای علیحده دریا نمی شود
 زاهد! دعا مخوان به سر کشتگان عشق
 هر بوالهوس حریف مسیحا نمی شود
 آزادگی به خون جگر غوطه خوردن است
 هر داغ دیده لاله صحرا نمی شود
 دل را بسوز تا سخت دلنشین شود
 انشای شعر خوب به دعوا نمی شود

رازق فانی

د شعرونو کاروان

غزل

تاج محمد یاری حسیر

چې پرې دواچېرته دخوږ زرګي زخمونه نه شي
ستادي پوره هم دخوانی مست ارمانونه نه شي
په ناهیلی چې ترې بلبل خپلي د وزرې نغاري
د داسې بڼ هره غوتی دي هیخ گلونه نه شي
پرې بنایسته چې چا پېرچل او دخیالو دنیاګی
په داسې بڼ دي دخزان سپیره بادونه نه شي
چې دوقا، مینې، خلوص، دبنایست خیال وي پکې
په هیخ زمان، مکان دي ورک داسې فکرونه نه شي
تل پرې تازه چې می د ذهن دورشو گلونه
له ما دهر دینکلی مینې تېریادونه نه شي
که دمنت درمل پلاس دغرور راوړي طبیب
ورباندې کم دي دناسور زخم دردونه نه شي
چې لیر تسکین زړه ته پیدا کړي د غموتوفان کې
دساقی لاس کې دي همداسې تش جامونه نه شي
فکرو بڼکلا، احساس، تصویر چې پکې نه وي یاري
قبول خاطرته می همداسې شان شعرونه نه شي

غزل

رحمت شاه سائل

چې په خندا ورته دخوږ زړه پر هر ونه نه شي
چیرې دي هم ستاد بنایست غوتی گلونه نه شي
راشه مظلوم زړه می په یو نظر یوه لمبه کره
چې په ظالم زرګي دي پاتې ارمانونه نه شي
بیاد جنون خواني مستي غواري دمستی مینې
بیا چېرته خیال دتورو زلفو خنخیرونه نه شي
په دعا گانو می دخوږ احساس دردونه نه خې
خو چې بڼېرې دشوونډو ترم ټکورونه نه شي
ورې می دروح جنازه چېرته دخندا په اوږو
په وینوسره دی پرې شینکي شینکي خالونه نه شي
دنظر غشي په زرګي په چم په پام وروه
چېرته زخمی پکښې داستا نازک یادونه نه شي
خاموش شونډې می لوستې بیداریدې ویل یې
اورونه مه چیره لوګي دي پرې فکرونه نه شي
اوده دنیا ای دسائل قلمه مه لړزوه
دفریادې او بڼکو مات ستوری نندرونه نه شي

انتظار

نیامدی و صفای بهار میگذرد
 خزان من همه در انتظار میگذرد
 ز برگ برگ گل خاطر خزان زده ام
 نسیم یاد تو بی اختیار میگذرد
 نوازش نفسش بر تن فسردهء من
 چو پرتویست که بر شام تار میگذرد
 شکوه نام تو در هر سپیده میروید
 بر آستان فلق شهبسوار میگذرد
 شبان سرد زمستان آرزو هایم
 در انتظار طلوع بهار میگذرد

لیلا صراحت و روشنی

غزل

دل اگر محو مدعا گردد
 درد در کام ما دوا گردد
 طعمه ای درد اگر رسد در کام
 هر مگس همسر هما گردد
 محو اسرار طره ای او را
 رگ گل دام مدعا گردد
 گسلاک گر هوس سلاسل و هم
 کوه و صحرا همه هوا گردد
 ما و احرام آه درد آلود
 هم هوا گردد را عصا گردد
 دل آسوده کو مگر وسواس
 گره آرد که دام ما گردد
 در طلوع کمال بیدل ما
 ماه در هاله سها گردد

بیدل

غزل

کلاب خوانی دی روغه غوارمه له ره آشنا
 په غرور غودی شی دستا وجود تبه آشنا
 مادرته وی چی سپیلی لوگی کوه هسی نه
 په بلا ووری دخیل حسن له سببه آشنا
 خدای دی دستا سیوری زماله سره نه کموی
 خدای می دی وساتی ددی اور له غضبه آشنا
 په بی دیدنه زمانی کی می اوس داسی گنه
 لکه په وچوریکوساه وزی له کبه آشنا
 تا دجلان په روح روان کی خان ته کور جورگری
 ته بی آبادپه زره کی، ته بی ناست پر ژبه آشنا

سید جیلانی جلان

یادی از استاد غلام دستگیر شیدا

هرگل که بیشتر به چمن رنگ و بو دهد

دست گلچین روزگار امانش نمی دهد

پهناور هنداست به حد کمال رسانید.
 و در سال ۱۳۴۶ هجری آفتابی با استفاده
 از یک بورس هنری به شهر بنارس
 کشور هند رفت و به اندوخته های
 هنری اش افزود.

استاد غلام دستگیر شیدا هنرمند شوریده
 حال بود غزل های ناب شعرای ماقبل
 و معاصر را در قالب راگ می خواند
 و حین اجرای آهنگ حرکات هیجانی
 نشان میداد که بالای شنونده ها بی تاثیر
 نبود همه را با خود به شور آورده تا
 اینکه یکی از علاقمندان لقب
 شیدارابه وی داد و این لقب هنری تا
 اخیر عمرش باقی ماند. استاد شیدا
 در کنسرت های داخل و خارج از

از گذشت ده بهار زندگی به فراگیری
 اساسی هنر موسیقی نزد کاکایش استاد
 نوروز پرداخت و مدتی هم افتخار
 شاگردی استاد غلام حسین پدراستاد
 محمد حسین سرآهنگ را داشت و این
 رشته را نزد استاد عبدالوحیدخان که
 از جمله هنرمندان چیره دست کشور

روزگاران قدیم گذرخواجه خوردک
 مهد پرورش و محل اقامت اهل طرب و
 خرابات نشینان کابل بوده که استادان
 و نام آوران موسیقی در آن می زیست
 و استاد غلام دستگیر شیدا نیز از ساکنین
 این گذر بود که خوب درخشید ولی
 با درد و دریغ که در اثر حادثه ترافیکی
 در شاهراه کابل چاریکار چشم از جهان
 پوشید و علاقمندان و دوستانش را در
 سوگش سیاه پوش نمود. استاد شیدا
 در سال ۱۲۹۵ هجری آفتابی در قریه
 چهاردهی کابل در یک خانواده هنرمند
 به دنیا آمد پدرش خلیفه قربان علی
 رباب نواز از هنرمندان ممتاز دسته استاد
 قاسم افغان بود. استاد شیدا پس

استاد شیدا به تاریخ سوم ثور ۱۳۴۹ز ماینکه بعد از ختم محفل عروسی از قره باغ شمالی راهی کابل بود به اثر حادثه ترافیکی به اتفاق پسر جوانش میاشیدا، استاد محمدغازی طبله نواز، حاجی محمدیونس خوش نشین و جمعی از همراهانش مجروح گردید و بتاريخ ۴ ثور داعی اجل را لبیک گفت و بتاريخ ۵ ثور با حضور گرم و پر شور دوستان و علاقمندانش محترمانه در شهدای صالحین در کنار آرامگاه پسر جوانمرگش بخاک سپرده شد.

روانش شاد و یادش گرامی باد.

استاد شیدا انسان پاک، شیک پوش و بابت اعتقادات دینی مذهبی بوده و جمعه شب ها بعد از ختم برنامه های هنری اش در محافل عروسی هموطنان به خانقای کوچه علی رضا خان می رفت و در جمع مشتاقان طریقه چشتیه به ذکر خدا می پرداخت و با سوز و گداز نغمه سرمیداد می خواند. «شهی دارم که لولاکش جناب کبریا می گفت».

از جمله شاگردان استاد میتوان از استاد عبدالمحمد هماهنگ، عبدالرسول قندهاری، عبدالخالق قندهاری، خانم لطیفه رنا، حسن شیدای، میاشیدایی، عزیزاحمد پنهان، عالم شوقی و کاظم شیدایی نام برد.

دوپسر استاد شیدا بنام های میاشیدا و وحید شیدا راه پدر را دنبال کرده به هنر موسیقی رو آوردند ولی با تأسف اولی در حین جوانی که چند روز از عروسی اش نگذشته بود به اثر حادثه ترافیکی همراه با پدر جان به جان آفرین تسلیم نمود و پسر دومی استاد، وحید شیدایی تاکنون در خرابات کابل مشغول فعالیت های هنری میباشد.

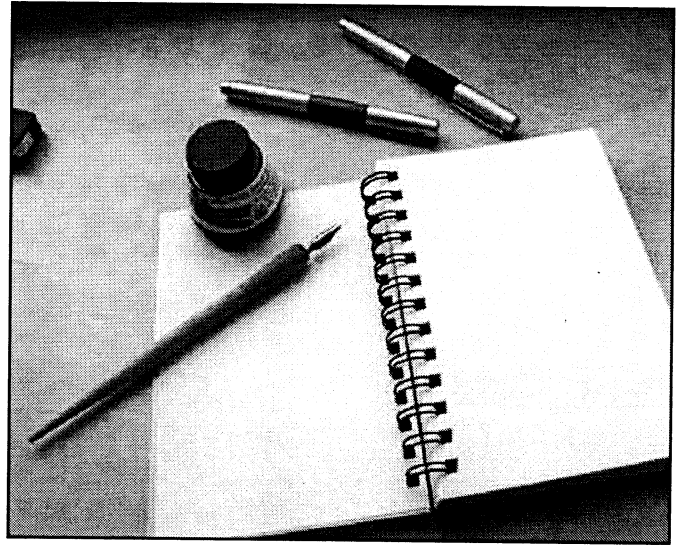
کشور اشتراک نموده و جایزه ها مدال هنری در بخش غزلخوانی و تهمری خوانی شده و از طریق وزارت اطلاعات و کلتور وقت به دریافت لقب استادی مفتخر گردیده است.

استاد در اکثر کنسرت های که به افتخار تجلیل از جشن استرداد استقلال کشور برپا میشد در کنار استادان هندی چون استاد امیرخان، ولایت حسین خان، بیب سنجوشی و غیره هنرنمایی میکرد. و از خود سبک و مکتب خاص داشت که بنام طرز شیدایی معروف بود.

از جمله غزلیات و طرزهای که استاد به آواز گیرایش باشور و هیجان سروده یکی هم آهنگی بود از ساخته های استاد حفیظ اله خیال تحت مطلع «یار دمی بشنو این ناله وافغان من» که این آهنگ آنقدر شور و غوغا برپا کرد که اکثر هنرمندان به کاپی خوانی آن اقدام و حتی هنرمندان هندی این آهنگ را در فلم (قسمی وعدی) تحت مطلع «میری انگنی می تو ماری کیا کاموهی» اجرا نمودند.

لیکوال

د بريالی باجوړي ليکنه

خمکه سره او آسمان
تورولو گيوونيو. حوادثو په هر
چاپوړي خپل ژوند اورکړ. خان په
خپله خانۍ او غريب پخپله غريبي
پوړي ستومانه شو. نور خلک په
ژوندپوړي تنگ شول او چي بيخي
خمکه سره تبي شوه نو دخلکوليکي
له کابل نه يو خوا او بل خواواني
شوي. خواخرداور سره لوبې نه
کيدلي. دخپل بال بچ سره زره نازره
په خيبر او بنسټ هغه داسې سوچ
کړي وه چي هلته به سکون
اواطمينان وي او آزاده ساه به وباسي
له مود وپس به خپل زاره ياران
وويني. دبېنور په ليکوالوبه وگرځي
او دخپل زره پټ دردونه به ورسره
سپک کړي. له همدغو اميد ونو سره
ليکوال خپل بچي په غاړه راوړول
او پيښور ته ورتله

چيرته به وي چي وي وينو.

هغه راته په خواب کي وويل:

کاوه. د همدغي ميني وجه وه چي
لوړي او غربت ته يي هډوپام نه
واوډبال بچ ارمان ته يي اورورته
کړي و. خينو دوستانويي ورته
ډيرو ويل چي دالاره پر پرده ژوندي
دي ښه شي. ډيرو ورته دخو کيو
ورانديزم وگرځو ليکوال کله منله
خکه چي بيبي دخلکو مينه له لاسه
ورکوله او گتلي عبادت يي په
سيندلاهو کيده که هغه دچا غوښتنه
منلي وي نو بيبي کله ليکنه کولای
شوه. هغه څه داسي فرمايشي ليکوال
نه وچي دچاپه غوښتنه او دورځي په
نرخ يي خپل قلم کورکړي وي.
هغه چي څه ليدل اوڅه ورته
نارواښکاريدل هغه يي ليکل په
خپلوليکنوکي تل په خپل دريځ ټينگ
ولاړو. حق ته حق او ناروا ته به يي
نارواويل. ليکوال په خپل ژوندکي
نورڅه نه ووگتلي. همدغه رښتيني
نوم وچي خلکويي درناوي کاوه
اودهرچاپه زره کي خای نيولی و.
ليکوال ته داگټه له بلي هرې گټي نه
زياته وه. همدغه يي خاني وه
اوهمدغه يي دژوند سرمايه. ليکوال
په خپله غريبي کي اودخپلو خلکو په
منځ کي خوشحاله و. خو حالات څه
بل شان راغلل. وختونه بدل شودکابل

هغه زمور مشهور ليکوال و. زما
ستا او دتولو ليکوال چي دتولو په
زرونوکي يي خای درلود. هغه په
خپله ژبه مين ليکوال و. اودخپلي
ژبي لپاره يي يوه گري هم قلم له
گوټونه غورزاوه. په ويښتانوکي يي
سپين لگيدلي وو خودخپل عمر نه
زيات په خپل فن کي پوخ معلوميده
هغه دچاخيره يوعمر يي ليکل کړي
وو. اودقلم تورويي ډير ذهنونه
رناکړي ووخودده دقسمت کرښي
هماغسي توري وي او په ژوندکي يي
دخوښي رڼانه وه ليدلي. خلکو په
زرونوکي گرځاوه خودخمکي په
سريي دسرسيوري نه لاره. هرکال
به ليکوال خپل کتابونه په شاله يو
کورنه بل ته په کډه روان واودبي
کوري له ستونزوسره به لاس په
گريوان و. هغه نه کله دبجو غوښتنې
پوره کړي وي اونه يي کله
دهغوارمان ته دارمان په سترگه
کتلي و. بس دومره وه چي ده
اوبچوته يي يوه خيټه ډوډي رسيدله
اوليکوال همدانگنيمت گنلي وه. هغه
په خپله ليکوالۍ کي خپلو بچو ته هيڅ
نه وو گتلي خو يوازې دخلکومينه يي
گتلي وه او په دغه مينه يي ژوند

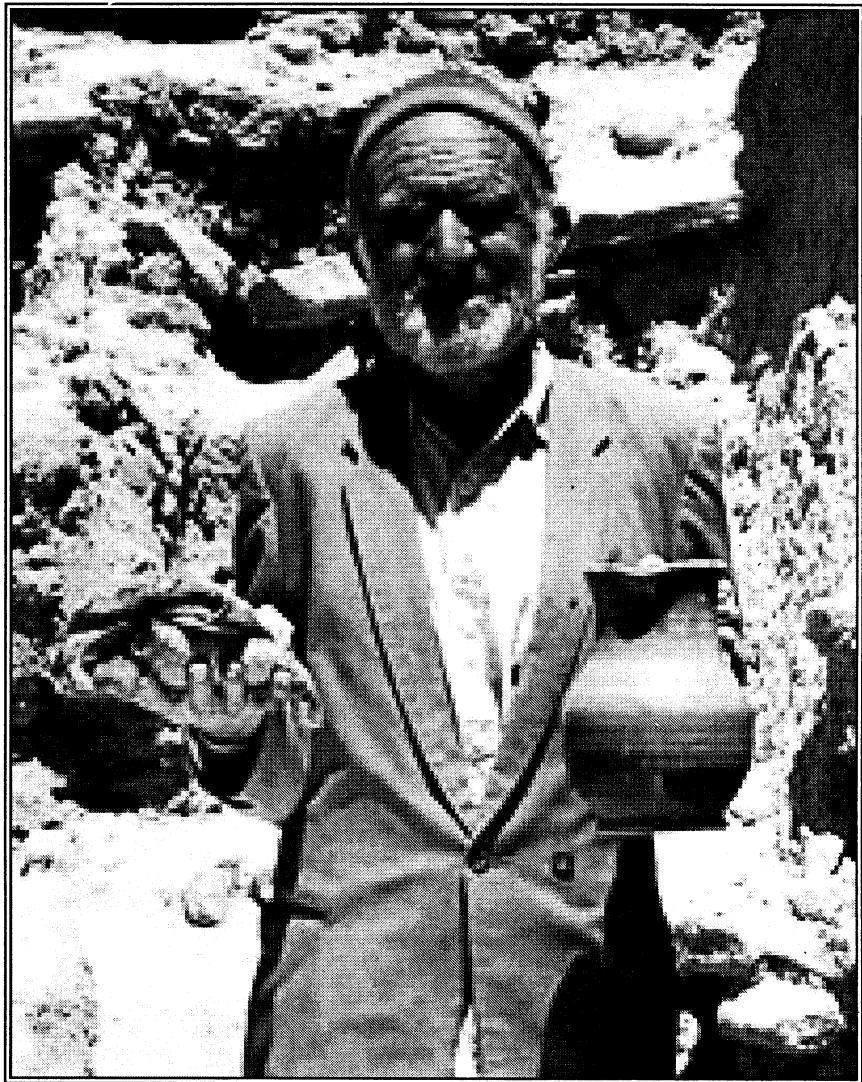

خبر و خبر کسي چا دليکوال نوم
واخيست. زما دوست وويل: هغه
غرب ته ووت.

يويل دهغه په خبرې پسي سمدستي
وويل: خدای خبرگمان مي نه شي.

دريم گري زما په خوله کي خبره
وجه کړه اووي ويل: پريبرده مړه!
هغه اوس خرڅ شوی دی. په کابل
کي هم خرڅ شوی و خومورپري ته
وپوهيدو.

داخل څلورم تن خبره واخيسته اووي
ويل: نه نه په اسلام آباد کي دی. په
مزويي سردی. کور، موټر... زما
خيال دی څه کارو باريي هم شروع
کړی دی. په دي خبرو کي گرم
ووچي زما وړو کي زوي زمالاس
کش کړ اووي ويل: دادا! ماته هغه
بولاني واخله! اودبولاني دغبر سره
بولاني خرڅونکي زمورخواته
رانيزدي شو. په پنتوس کي يي په
شماراوه اته دانې بولاني وې. يوه
دانه مي تري راواخيسته. جيب ته
مي لاس کړ چي پيسي ورکړم خو هغه
په غلي آواز وويل: څه خيړده.
دهغه آواز په ماخورشان ولگيد. هغه
ته مي داسي وکتل چي گوندي څوک
دپيژند گلوي. خو هغه ماونه پيژانده
اورده بريړه، زاړه کالي، شلیدلی
څادر او په غورونويي پکول داسي
راکوزکړی وچي زما نظر نه پيژانده
د پرکوشش مي وکړ خوچي ومي نه
پيژانده نو هغه موسکي شو اووي
ويل: لکه چي تاهم ونه پيژاندم زه
خو... اوددي خبري سره زما په
مغزو کي يوگړنگ وشو. سترگي مي
توري، توري شوي اوسرمي
وچورليده. په خوله مي هيڅ ونه
ويل خوماته زما دليکوال عظمت
دخيبر اوشمشاد نه هم لوربنکاره
شو.

سره مي وپتيله چي په کراره به يي
وگورم. خودپيره موده وروسته چي
مادهغه دليدو تکل وکړ. نودهغه
ځای اوپته مي پيدانه کړه. نهيلي شوم
نه چا حوال راکراونه تري څوک
خبروو. دليکوال په باب بيخي چوپه
چوپتيا شوه او هغه دچاخبره زماله
ياده هم ووت. ماداسي وگنله چي څه
غم به يي خورل شوی وي. يوه ورځ
دبورډ په بازار کي روان وم. وړوکی
زوی مي ناروغ و او هغه مي ډاکټر ته
بښوده. زوی مي دلاسه نيولی او په
بازار کي روان وم چي زماهماغه
دوست را پيداشو. يوه شيبه ودريدو.
دوه دري تنه نور هم را پيداشول او په

ځای يي نه دی معلوم. په
زرويارانو به گرځي.

زه لږ په سوچ کي لارم اوومي ويل:

بچي يي ډير دي. له ستونزو سره به
مخامخ وي.

خو هغه ډاډ راکړ:

ياران يي په بښوځايونو کي
کار کوي لکه دژبي غوندي به يي
وساتي. اوکه نه دپيښور لیکوال خوبه
يي په سروگرځوي. دهغه په
خبرو زما زړه تسل شو اوله خان

باید به خواست مردم به دیده قدر بنگریم

عبدالاحد همراز

گفت شنود با جاوید حبیبی:

جاوید حبیبی جوانیست خوش صدا، شاد، جذاب و صمیمی. وی در شهر کابل در یک خانواده متوسط به دنیا آمده، دوره ابتدایی را در لیسه تجربوی سیدجمال الدین افغان به پایان رسانیده و سپس شامل لیسه مسلکی موزیک کابل شد، در آنجا مدت شش سال به آموزش گیتار پرداخت اما تحولات سیاسی و هیولای زشت جنگ و وحشت او را مانند سایر هموطنان مجبور به ترک وطن نمود.

جاوید حبیبی مدت چهارده سال می

شود که در خارج از مرزهای افغانستان و در دیار غربت بسر میبرد. وی زمانی کشور را ترک و عزم سفر کرد که برای موسیقی و آواز خوانی دیگر مکان و مقامی وجود نداشت. مگر او در دیار غربت موسیقی را فراموش نکرد و به یاد وطن و هم وطنان آهنگ سرآید.

وی چندی قبل جهت یک سلسله کنسرت ها و شناسای هنرش به کابل آمده که با استفاده از فرصت گفت و شنودی را با او انجام دادیم که توجه شما را به خوانش آن جلب می

نمایم:
پرسش: اگر مختصراً کوتاه بگویید که موسیقی از دیدگاهی شما یعنی چه؟

پاسخ: به نظر من موسیقی بیان احساسات و عواطف درونی یک سراینده ویا آواز خوان می باشد که توسط میلودی هاوزمزمه های دل انگیز بیان و پیش کش شنونده می شود.

پرسش: شما یک گیتار نواز حرفه ای هستید، چی وقت به آواز خوانی رو آوردید؟

پاسخ: سروکارم از آوان طفلیت با موسیقی بوده و باید بگویم که هم زمان با آموزش گیتار به آواز خوانی نیز پرداختم. در دوران متعلمی، ما یک گروه هشت نفری بودیم که جهت نوازنده گی و آواز خوانی در کنسرت های مکاتب، کودکستان ها و دانشگاه ها از طرف لیسه موزیک فرستاده می شدیم.

من اساسات موسیقی را در رشته گیتار تحت نظر استاد محمد حسین آرمان در لیسه موزیک به پایان رسانیده و از استادان نامور چون سلیم سرمست، اسماعیل عظیمی، فقیر محمد ننگیالی و استاد فرید شیفته درس های خیلی مفیدی آموختم.

ودر قسمت آواز خوانی در مکتب و هم بعد از آن در خارج از کشور (ترکیه) کورس های آواز خوانی را تعقیب نمودم و آرزو داشتم که روزی آهنگ هایم را به شکل CD و یا DVD برای دوستانم آوازم عرضه نمایم که این آرزویم برآورده شد.

پرسش : به نظر شما ، يك آواز خوان خوب چه ویژه گی ها را باید داشته باشد؟

پاسخ : يك آواز خوان خوب در قدم نخست از استعداد و آواز خوب برخوردار باشد. استعداد تحفه خداوندیست و هر آنکس که او را در خود نهفته دارد انسان خوشبخت محسوب می شود و در پهلوی آنچه گفتم ، سر ، لی و آواز دلنشین داشته باشد. آواز خوان اگر سر ، لی داشته باشد اما آواز دلنشین نداشته باشد نمی تواند شنونده را جذب کند.

پرسش : شما خود را از نقطه نظر آواز خوانی چطور ارزیابی می کنید؟

پاسخ : من فقط کوشش میکنم ، گفته نمی توانم که خوب می خوانم و یا بد ، قضاوت حق شنونده ها و بیننده هاست همیشه در قسمت تهیه و اجرای آهنگ ، نظرات و مشوره های صاحب نظران ، بخش هنر ، و دوستانم را سرمشق قرار داده و در پرتو رهنمودهای آنان به کارهای هنری پرداخته ام.

پرسش : تا حال چند پارچه آهنگ دارید در قسمت تهیه آهنگ و کمپوزکی هاشما را یاری می نماید؟

پاسخ : در قسمت تهیه آهنگ و کمپوز ، برادرم داوود حبیبی و ظاهر باختری همیشه به کمک و یاری ام

شتافته اند.

اولین آهنگم (لیلی جان دخترک نازدانه) و آهنگ (مرورای دانه دانه) از ساخته های ایشان می باشد که کار مرا خوبتر به مردم و علاقمندان آواز م معرفی کرد.

البوم (مرورای) که حدود دو سال پیش به بازار عرضه شد، شامل ده پارچه آهنگ بود که پنج پارچه آن تصویری شده و فعلا" ، بالای البوم دومی کار می کنم که شش پارچه آن تکمیل شده که در آینده نه چندان دور آماده خواهد شد. در حال حاضر مجموعا" شانزده پارچه آهنگ آماده دارم که از جمله (۹) پارچه آن تصویری می باشد.

پرسش : نظر شما در مورد آهنگ ها و کلب های مبتدل که با يك تعداد از دختران نیمه برهنه خارجی تهیه می شود چیست؟

پاسخ : در این مورد باید بگویم که اگر کار گردان و تهیه کننده با همچو مسایل مسلکی و هنرمندانه برخورد نماید، موفق خواهد بود. متأسفانه در شرایط کنونی عدم ویا قلت کارگردان مسلکی و برخورد های سلیقه ای و شخصی باعث شده که آهنگ ها و تصویرها مبتدل و قابل تایید نباشند. بدبختانه تعداد زیادی از آواز خوانان تهیه آهنگ ، شعر ، کمپوز ، کار های دایرکتوری و حتی اگر کمره به دست شان برسد فلم برداری را نیز به دوش دارند که این نوع روش غلط باعث می شود که نقایص در کارها وجود داشته باشد.

پرسش : لطفا" در مورد برنامه های تان در آینده بگویید؟

پاسخ : فعلا" مصروف تهیه البوم

جدیدم می باشم و در آینده می خواهم کارها و دست آوردهای خوبی در عرصه موسیقی برای مردم و کشورم داشته باشم.

پرسش : آیا در خارج از کشور کنسرت اجرا نموده اید؟

پاسخ : بلی ، تقریباً" در سرتاسر کشور ترکیه و قزاقستان ، بنا به دعوت سفارت های افغانستان به مناسبت و تجلیل از روز های ملی و بین المللی : نوروز ، عید ، روز زن و مادر ، برنامه های هنری داشته ام.

پرسش : اگر قرار باشد که موسیقی بشنوید به آوازی گوش میدید؟

پاسخ : من علاقمند به آهنگ های استاد محمد حسین سرآهنگ ، فرهاد دریا و آهنگ ها غزل هندی می باشم .

پرسش : قرار معلوم شما به غزل خوانی نیز علاقه دارید؟

پاسخ : بلی اصلاً" طرفدار غزل خوانی استم غزل را دوست دارم اما در شرایط کنونی مردم به موسیقی شاد و ریتمیک علاقه نشان میدهند بنا" باید به خواست مردم به دیده قدر بنگریم.

پرسش : آرزوی شما چیست؟

پاسخ : آرزوی من امن سراسری در کشور عزیزم افغانستان دارم. می خواهم خوشبختی نصیب فرد ، فردا ، فردا باشد. صلح باشد زیرا صلح ضامن همه چیز است.

کیسه او دریمه سترگه

کوي چی هستي له لاندنیو او پورتنیو پوریو او طبقو څخه جوړه ده. په دغو لاندنیو پوریو کې فزیکي نړی، اثیری نړی، علی نړی، ذهني نړی اواتری نړی. او په معنوي پوریو کې د اروا نړی او ترهغی پورته رڼی او له وصف څخه پورته خمکې او نړی دي.

دی سره جوخت هر فرد اوهره اروا د فزیکي کالبوت دننه، اثري کالبوت، علي کالبوت، ذهني کالبوت، اثري-رواني کالبوت او د اروا کالبوت هم لري.

پدی توگه د اگاهی او پوهې د وضعیت له پلوه کوم توپيرونه چې د فزیکي او بیولوژیکي موجوداتو ترمنځ دي دغه شان ستر توپيرونه د بیولوژیکي او ذهني موجوداتو تر منځ هم شته. او د اروا او ذهن ترمنځ د پوهې د وضعیت توپیر خو اصلاً په فزیکي کلام سره د بیان او تجربی کولو وړ نه دی.

نو موږد پنخولو په ترڅ کې تر کومې پولې ویش او فعال یو؟ ایا کله مو د ذهن له اوو سیندونو او اوو غرونو وړ ها غاړه، د اروا نا پیدا خمکو ته ورکلتی؟ ایا موږد اروا په توگه هغه بی شکله، بی څیرې او بی وزنه بڼکلای او غږونه کله د خیال په سترگه تجربه کړي؟ موږ که یوځل د خیال سترگه دومره رڼه وځلوله؛ نور جنتونه او دوزخونه زموږ تر پښو لاندې دي. موږستورومزلي کیږو. موږد ستورو سیالان او هم قدی کیږو. موږپه ستورو کی شته کیږو. زموږستوري د خیال په سترگو کې ویده پراته دي.

فزیکي هستوگنې، حسي پیژندنې او ذهني معلوماتو او رواني پټو وسله په لاس لښکرو موږ د فرعونیانو له مومیایې شویو جسدونو ډیر کلک وچ کړي او مومیایې کړي یو. یوځل که زمري شو او یو ځل که د مادي له طلسمه راویښ شو؛ بیا موږ ستوري او آسمانونه خپل وطنونه گرځو.

بیرته راگرخمه کیسی ته:

کیسه له څه جنسه ده؟ د کیسی ماده څه شی ده:

د کیسی جونگره د کلمې له خښتو سر

اوچتوي. دا کلمه ده چې کیسی ته غوښه او هډوکي کیږي. دا د توریو (تورو) خاوره ده چې کیسه فزیکي کوي. د توریواوکلمو کیسه په ننداره اوستیژ اوبنتې. کیسه فزیکي شوي. کیسه چې ترڅو فزیکي نشي حواس یی نه مومي. غوږونه یی نه اوري، سترگی یی نه وینی اوذهن(اگاه شعور)یې نه ترجمه کوي.

په توریو او کلمو کې پورته شوي کیسه زموږ د نظر او نقد هندسه ده؛ خو تر دی دمخه، تر شکل، څیرې، کلمې او توریو دمخه کیسه څه شی ده، څه جنس لري؟

کیسه چې له سستیژ او له نندارې را ټوله شي؛ نو کلمو ته سستیزی، توریو کې څرگندیږي او توري او کلمې که په خت وڅوڅو په غږ ختمیږي! کلمې او توري شکلي او تصویري شوي غږونه دي.

که وغواړو تازه تجربی وکړو، که چمتو یو چې پخپله حضور پیدا کړو، پخپله وینو او تجربی ترلاسه کړو؛ نو پته همدا ده: د غږ اقیانوس! نه لیکل شوی صوت، لومړنی ازلي ماده!

هغوی چې د خیال له دريځې د خلاق تجسم هنروال دي؛ نو اصلي، ویناوالي او له مانا ډکې کیسی راوړي. ځکه نو بیا دا خبره سمه بریښي چې: "هره کیسه د زمان د کیسول په ډول ده چې وړوکی معنوی بم په خان کې لري. دغه کیسول په اوریدونکي پوري نښلي، څو اونې وروسته اوریدونکي ناڅاپه کیسه په یاد راوړي او له دې سره دننه وړوکی چاودنه تر سره کیږي او کیسه خاصه مانا مومي"

له فزیک، مادي او ذهن وړ هاغاره د تشي اقلیم دی. دغه تشه د حکمت، پوهې او مینې له جنسه ده او خیال وزري گریتان دا جنس مومي، وینی یی او په کی میشته کیږي.

د ژوندي کلام استاذ "وازي" لیکي: "هلته زمان او فضا نشته. داچې څنگه راز راز څیزونه په معنوي جهاتونو کې درک کوو، په زړه پوری دي: لمرونه په ډیره چټکې حرکت کوي؛ ولی چېرې نه ځي. خوله دی سره سره یی کولای شول د هغه غځیدلي پراخ طلايي جهان په لر او برکې حرکت وکړي-هغه جهان چې گرد نه دی-د خدای په دی جهان کی وړاندی ولاړم؛ ولی هیڅ لاره می ونه وهله"

موږ له عیني جهان سره مخ یو. دلته که غواړو عمل وکړو باید اراده او خیال سره همغاري کړو. کیسه راوړل هم له ټول لطافت سره سره یو عینی او واقعي عمل دی. نو باید اراده او خیال چې اصلاً سره پردې دي، له یو بل سره همغاري شي او دغه زوکړه مخ را لوڅ کړي.

د شلمې پیړی په شپږمه لسيزه کې د اوس لپاره لرغوني حکمت نوي بنسټگر پال تویپچل «د نور د طریقي لیکونه» کې د ارادې او خیال بڼه ننداره جوړه کړې. پال وایي چې خیال د پنخولو ترتولو پورته شکل دی. خدای د قدرت له لارې په انسان کې عمل کوي او د تر ټولو لوړو معنوي پوریو په لور د هغه لارښونه کوي. خیال معنوي ځواک دی او اراده د ذهن کار. نو موږ د کیسی پنخولو په وخت کې د خیال په سترگه څومره ارت لیدل تجربه کړي؟ موږ د خیال خالص جنس، بی هندسی ژبه او لطیف رنگونه څنگه د ارادې په توره د عینیت ډگر ته راوړي؟

«ټول هغوي چې خدای پیژني، هغه یی د تخیل د قدرت په کارولو سره، پخپل لومړني حرکت سره، په دریمه سترگه تسراتیل-کې لیدلی.»

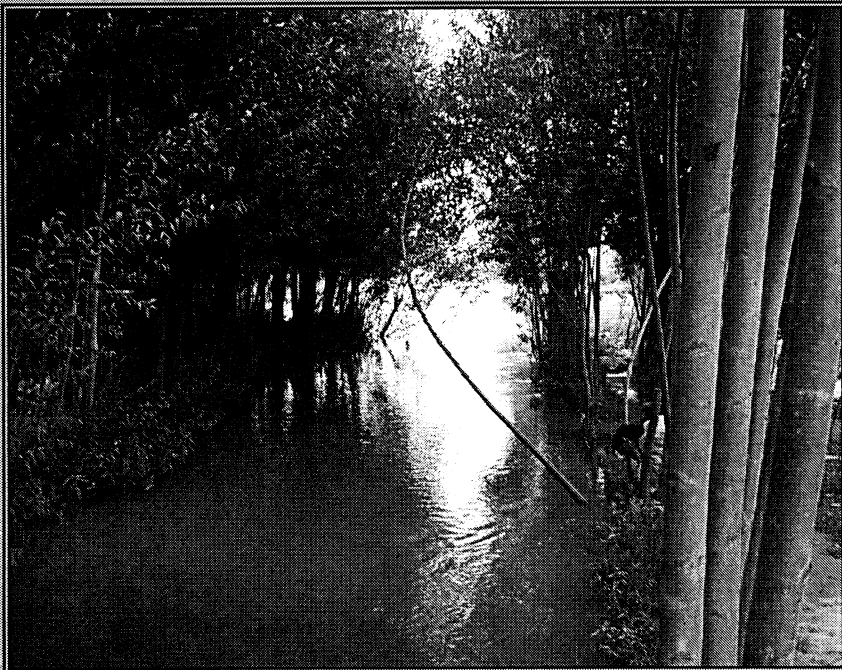
زما نیت داوچې د تجربو خنی بیلگې راوړم؛ خو بی شکله کلام څنگه وغږوو؟ خو ریښتیا خبره داده چې: "حکمت او خرد (عقل) چې شکل او قالب نلري؛ باید د انساني ژبې په محدودو او ناچورو کلمو واوړي" زموږ ژبه یوه مادي او مکانیکي ژبه ده بس د عقل او شعور جهان همداسې سروهلې!

تاسواواخان خپلو خیال وزرو هنري الوتو ته سپارم.

اخذونه:

طلايي زړه لیکوال هارولد کلمپ

د نور د طریقي لیکونه لیکوال پال تویپچل.

د غږ چینه

زه هم یو ویده عشق یم، چي د رڼا
او غږ په سپین اور کې سوخم؛

راویښیروم.

کیسه، کیسه‌گر او نندارچي

ژوند سپینه پانډه ده چي مور
ورباندې خپل برخلیک لیکو.

بدن زموږ دیوان دی؛ لاسونه
بیټونه، سترگی غزلي، ذهن نقدونه.

ما خپل شعر هغسي راویستلای،
خومره چي را په کی و.

زه په داسې چاپیریال کې اوسم چي
پخپله مي خائنه غوښتي او لیکلي.

زموږ بدن، زموږ خواني او زړښت،
زموږ ناروغي او بدمرغي زیاتره
موږ پخپله غوښتي او لیکلي.

که خپل کره وړه او د فکر ډول ښه
تر څار لاندې ولرو؛

نو پوه به شو چي ماتي او بري مو
پخپله غوښتي او لیکلي.

نو که هرڅوک خپل لیکوال شو، بیا
کیسه، دکیسی لیکوال او نندارچي
څوک شول؟

د غږ څېره او ننداره

انسان د کلمې یو څرک دی.

انسان په نور او صوت کې پروت؛
خو ویده دی.

انسان ویده کلمه او ویده رڼا ده.

هغه دکلمې د سمندر کب دی؛

خو په وچه پروت او خان سمندری
گڼي.

کلمه د هستی هېواد دی.

کلمه د غږ څېره اوسندره ده.

غږ کلمه په ډاگه کړي او کلمې زه،
ته، هغه... ټول.

زړور زړه

موږ د کلمې شعر غږوو.

شعر د زړه په گوتو جوړه نقاشي ده

او زړه هغه وخت نقاش راوځي، چي
عشق يې خوب وړ والوزوي.

عشق د زړه جنس وړ اړوي؛ زړه
زړور کېږي.

عاشق زړه په معنوي الماسو اړي.
زړه خپله ژبه داسې مومي؛

زه شعر ښییم.

شعر د هرڅه ذات

موږ شپه وینو؛ خو ستورو ته پام
نه اړوو.

موږ ژوندي یو؛ خو ژوند نه کوو؛
ژوند د زړښت په خاطر و کی را په
یادوو.

ټوله هستي زموږ ده او موږ خپله
برخه ډېره خواره فکر کوو.

افسوس چي د شعر ژبه مو پري
ایښي، او گيلي او نیوکي زده کوو!

افسوس چي د خیال سپین آس مو
هېرکړی،

او د وزر ماتو او پښو ماتو ټپسانو
او کارغانو غږونه وباسو.

ژوند شعر دی. هستي شعر ده. دا
شپه هم شعر ده،

نور نو موږ یاستو چي ژوند،
هستي او دا شپه بېرته په هغه
ښکلي شعر واړوو، چي د هرڅه
ذات او جوهر دی.

بند امیر

نهراسد) جایزه دارد. این آب، یکی از سوغات های بند امیر نیز است.

در سواحل بند هیبت، قایق های دو نفره یی که به شکل « قو ساخته شده اند، منتظر مسافرانی اند که می خواهند بر فراز آب زلال و آبی بند امیر به قایقرانی بپردازند.

در فصل زمستان، آب بندها کاملاً یخ می بندند و مردم می توانند به راحتی بالای آن گشت و گذار کنند. حتا گله های اسب و گاو نیز می توانند از آن بگذرند.

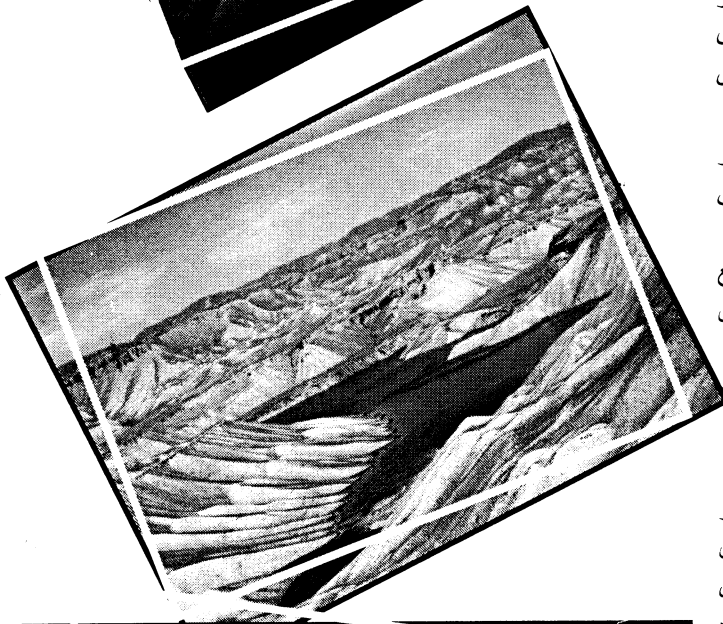
اما زیبایی طبیعی بند امیر، تنها انگیزه جذب هزاران بیننده آن نیست. بند امیر از قداست مذهبی خاصی در نزد مردم این خطه برخوردار است. عوام بر این باورند که این بندها را حضرت علی (ک) ساخته است و داستانی مفصل نقل می کنند و امیر نیز، لقب ایشان است و وجه تسمیه این بندها هر کدام مربوط به داستانی می شود که برای آن دارند.

این مکان در نظر مردم محلی، په حدی است که آنان را از صدها و بلکه هزاران کیلومتر آن طرف تر، به شوق زیارت و امید شفا، به سوی خود می کشاند و در حفاظت و بقای طبیعت زیبای اینجا نیز بی تأثیر نبوده است. بعضی از مردم معتقدند که اگر کسی ماهی «

مجموعه بند امیر، متشکل از سه بند مجزا و چهار بند متصل به هم (بند قنبر، بند غلامان، بند دلدل، بند هیبت، بند پندیر، بند پودینه و بند ذوالفقار) بوده که هر کدام شکل هندسی خاصی دارد و ساختاری متفاوت از یکدیگر. سه تای آن مجزا یکدیگرند و چهار تای دیگر آن متصل به هم. بند ذوالفقار بزرگترین شان است؛ اما بند هیبت بیشترین بیننده را دارد و بند اصلی محسوب می شود.

دیواره های آهکی این بندها، به علت رسوبات آهک محلول در آب و ترکیب شدن آن با اکسیژن، هر روز بالا و بالاتر می رود و آب اجباراً از روی این دیواره ها سر ریزه می کند و آبشارهای زیبایی را به وجود می آورد که واقعاً دیدنی است. انعکاس رنگ آبی آسمان در آب پشت این دیواره ها فقط در حین افتادن از آبشارهاست که فرصت تغییر می یابد و به سفیدی می گراید. البته، در حد فاصل بند پودینه و بند ذوالفقار می توان سه رنگ آب را در فاصله کم از یکدیگر دید.

در کنار دیواری غربی بند هیبت، چشمه آبی است که به « چشمه شفا » مشهور است. آب این چشمه آن قدر سرد است که در بین عوام، معروف است که اگر کسی بتواند هفت سنگریزه را از عمق نیم متری این آب، پی در پی بیرون بکشد (و از کرخت شدن دستش

بند امیر « را شکار کند، به امراض لاعلاج مبتلا می شود. در ساحل بند هیبت و در کناره کوهی، زیارتگاهی است که در سه منزل ساخته شده است و زیارتگاه خاص و عام است. می گویند، معماری آن برمی گردد به بیش از صد سال پیش و بر این باورند که حضرت علی در آنجا ادای نماز کرده است و هفت موضع ایشان در حال سجده بر قطعه سنگی که در زیارتگاه است، حک شده است. هر طرف گروهی از بازدید کنندگان دیده می شوند که اطراق کرده اند، عکس یادگاری می گیرند، یاهم به رقص و پایکوبی پرداخته اند، لب ساحل نشسته اند و سنگریزه به آب می اندازند. بعضی ها هم به گوشه ای خزیده اند و در خلسه تنهایی خود فرو رفته اند. البته، یکی از هنرهایی که هر بازدید کننده باید داشته باشد، این است که بتواند از راه های پرفراز و نشیب و از بین آب های فراوانی بگذرد.

در بند امیر چهار فصل را می توان همزمان دید. برف هنوز هم در قله های کوه های اطراف می درخشد. سبزه و درختان در سواحل بند امیر انعکاسی سبز رنگ از خود بر آب انداخته اند و صدای پرندگانی که مسابقه آوازخوانی به راه انداخته اند.

هوتل ها، چای خانه ها، مغازه ها و بساط های دست فروشان نیز در گوشه و کنار دیده می شوند. البته، در سال های اخیر، برنامه هایی انجام گرفته که آنان را از بندها دورتر نگه می دارند.

اما می توان گفت که برای عده ای از این مردم، بند امیر اولین منبع درآمد محسوب می شود. از قایق های کرایه ای گرفته تا فروشندگان زیورآلات بدلی، همه و همه را می توان در اطراف بند امیر یافت. یکی از کارهای دیگری که در تابستان ها رونق خوبی می گیرد مسافرخشی در خط سیر بند امیر - بامیان است.

که در خدمت خانواده هایی اند که می خواهند به بند امیر بروند. در تابستان ها تردد در جاده کابل، بامیان هم افزایش پیدا می کند و چهره های نامأنوس زیادی را می توان در بامیان مشاهده کرد. جهان گرد ها هم منبع درآمد خوبی برای هتل ها، مهمانخانه ها و چای خانه ها هستند. قیمت اقامت در هتل ها هم، متفاوت است. از ده دالر شروع و تا صد و ده دالر ادامه پیدا می کند.

جهان گرد ها چیزهای دیگری هم با خود می آورند که ملموس نیستند، اما می شود آنها را در طرز رفتار و نوع پوشش بعضی از جوانان بامیان حس کرد. دخترانی با کوله پشتی های پرساز و برگ، عینک های آفتابی بزرگ و سایه بان های رنگارنگ با پسرانی که ریش های مختلف الشکلی دارند و جین های تنگی پوشیده اند، پدیده های جدید بامیان هستند.

بر اساس گزارش سال ۲۰۰۵ بانک توسعه آسیا، بند امیر پذیرایی چهل هزار بازدید کننده بوده که ۳۰۰۰ تا ۴۰۰۰ تن خارجی بوده اند. کارشناسان معتقدند که اعطای عنوان پارک ملی به بند امیر سبب رشد اقتصاد مردم منطقه خواهد شد.

خو تل له یو لړ ستونزو لکه د تجربې د نشتوالي او تقلید بنکارگرځېدلي. که چېرې څوک تېرې ژورنالېستيکي هڅې ترغورلاندې ونیسي، ډېر کم به د نوښت څرک ولگوي. دا مهال په لسگونو چاپي رسنۍ (ورځپاڼې، اوونیزې، جریدې، مجلې او مهالنۍ) خپرېږي، خو دا ټولې خپرونې د ورته والي بنکاردي. د چاپي رسنیدورته والي یوبل لامل هم د خپرونو د چلوونکي نامسلکیتوب دی نن هر چا په یوه او بله بڼه مالي امکانات پیداویوه خپرونه رامنځته کړي، له څوگنو ترخپرولو وروسته دموادوله ستونزوسره مخامخ کيږي اوبیا، چې هر څه لاسته ورشي، له غور پرته یې خپروي. په پای کې له منځه ځي.

معيار ټاکل او سلاکاره ډله: په لنډ ډول هره خپرونه باید د یوه ټاکلی معيار پر بنسټ خپرونې

وکړي، که د اوسمهال چاپي رسنیو ته خیر شو، سری نه پوهېږي چې دوی په کوم معيار خپرونې کوي او د څه لپاره یې کوي. دمعيار نه ټاکل او هدف نه لرل د ډېرو خپرونو له چلوونکيو لاره ورکوي، هره خپرونه باید د یوه معيار پر بنسټ خپرونې وکړي او بل هره خپرونه باید یوه سلاکاره ډله ولري چې د خپرونو د کامیابی او لاسنه کېدا لپاره گډې هڅې وکړي، مطبوعات تر درې گونو قووڅخه وروسته څلورمه قوه گڼل کېږي چې عام اذهان د مطبوعاتو له لارې په ښه ډول راویښېدلای شي او د یوې موضوع یا پېښې درک له مطبوعاتو څخه په سم ډول کولای شي. موضوعي وپش: د چاپي رسنیو چلوونکي باید دخپلو خپرونو لپاره یو له بل سره موضوعي وپش وکړي، د

بېلگې په توگه لومړنۍ خپرونه دي اقتصاد، ادب او څېړنيزې ليکنې، دويمه خپرونه دي سياست، تاريخ، تفريحي او ذوقي معلومات او درېيمه خپرونه دي سينما، سپورټ او کيسې غوره کړي او په دې ترتيب ډې يو وپش وکړي، نو خپرونې به يې بازار او لوستونکي دواړه پيدا کړي. **ځانگړې خپرونې:** که څوک غواړي يو گام نور هم وړاندې کېږي يا په خپل مسلک کې خپلې ژبې ته کار وکړي او ځانگړې مينه وال پيدا کړي، ځانگړې رسنۍ دې راوباسي چې له ښه مرغه پښتو چاپي رسنۍ ځانگيزې رسنۍ هم لري چې بېلگې يې طب، اقتصاد، ادبيات، ژورناليزم، سياست، سپورټ اونورو برخوکې ځانگړې خپرونې او مجلې ولری.

ټلويزیوني خبري گزارش

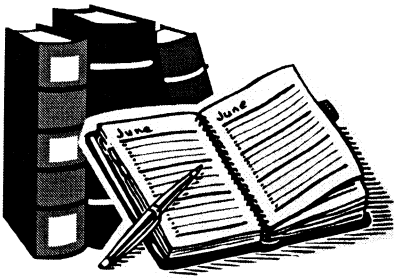

د خبري ژانرونو په لړ کې تر ټولو سخت او مسلکي کار دی چې په دې کې له نورو ژانرونو لکه، پلاټ، Sound Up، داستان یا کیسې څخه گټه اخیستل کېږي. خبري گزارش شاوخوا دوه نیمې دقیقې وخت نیسي، مگر لکه د یوه سینمائي فلم غوندې ښايي د پیل درلودونکی و اوسي یانې او د لیدلو پر مهال زړه راکښونکی او له زړه راکښونکي متن څخه برخمن وي. خبري گزارشونه په دودیز ډول یا یې خبريال د پېښې له ځای څخه لېږدوي چې کڅوړه (Package) ورته وايي او یا یې ایډېټران په خبرخونه کې چمتو کوي چې وي سي (VC) ورته وايي. په خبرخونه کې جوړ گزارشونه هیڅ د پلاټ درلودونکي نه وي. وروا مناسب انځور، په رااخیستنه یا روایت کې ناپېیلتوب، په جزئیاتو کې تعادل، په سکالو کې د سترگو لیدلی حال، په جوړولو کې چټکتیا او همغږی متن د ټلویزیوني خبري گزارش لکه روبرخواو خانگرتیاوو څخه شمېرل کېږي. گزارش په خبري آژانسونو کې لکه د مکتوب غوندې یوه پېښه بیانوي، خو ټلویزیوني خبري گزارش بیا پر انځور راڅرخي. د ادبي متن لیکل او یا کارول، هغسې چې ښکلي، مجازي او غیر انتزاعي وییونه وکارول شي. تجربې ښودلې ده چې په دغه کړندود یا طرز سره

گزارش جوړول ناشوني نه دي، خو لږ و ډېر سخت او سر په درد کوي. هغه انځورونه یا شاتونه چې له پېښې مو تر لاسه کړي دي، د هغې هدوانې یا طرحې له مخې چې په ذهن کې یې لری، د زخیر د کړیو غوندې یې په یوه او بل پسې وتړی، وروسته د هغو لپاره متن ولیکي. هغه سکالو چې د گزارش لپاره یوه زېرمه او سرمایه جوړېږي، سربېره پر دې چې باید د یوه یا څو خبري ارزښتونو درلودونکي و اوسي، نوي یا تازه، رښتیني او زړه راکښونکي هم وي او که نه د لیدلو لپاره د لیدونکي یا مخاطب میل نه راویښوي. ساده لیکنه او لنډلیکنه د خبري گزارشونو په متن لکینه کې دوه کلیدي آرونه یا اصولونه دي. متن باید د شپږو بنسټیزو پوښتنو لکه د کله، څوک، چېرته، څه، ولې او څنگه ځوابونه ورکړي. د گزارش د جوړولو لپاره اړینه ده چې په پیل یا سر کې دې د بريالي انځور ښودنه (Establishing Shot) ځای پر ځای شي. له مخینه یا شالید سره اړوند انځورونه دي ورپسې راشي، ځکه چې مخینه یا شالید د گزارش د بشپړوونکي نخچ یا رول لري. له آر یا د چاپېریال د شور و زور له غږ څخه په وړ او مناسب کې گټه اخیستل د گزارش په زړه راکښوننیا کې ښه مرسته کولی شي. هغه انځورونه چې د پېښې د نورو او

زیاتو جزئیاتو وړاندې کوونکي یا بیانوونکي دي، وروسته دې ځای پر ځای کړل شي. هغه څیزونه چې د انځورونو له مخې د څېړنې او ښودلو ځواکمنتیا ونلري، نو په پلاټ کې دې ځای پر ځای او راوغاړل شي. که چېرته دغه کړی په سمه توگه سره بشپړ او وتړل شي، کېدای شي چې خبري گزارش په چټکتیا سره جوړ شي. البته د گزارش د جوړولو لړۍ او جريان تل په همدې ډول نه وي، ځکه شونې ده چې خبريال د انځورونو په ټاکنه کې زړه نازره و اوسي چې کوم یو یې وړاندې او کوم یو یې وروسته راشي. ځینې وخت خبريال له خوروونکي حالت سره مخ کېدونکی دی، که چېرته انځور اخیستونکی هم خپله کېمره د پېښې له پیله تر پایه د دوو گړیو یا ساعتونو لپاره روښانه وساتي او د یوه مرسته رسوونکي چارواکي (هغه چې خپله ژغورېږي) په یوه لېرې واټن کې چې لامبو وهي، ورولي. انځور اخیستل شي، ډېره به ښه وي. خبريال باید د خپلې پوهې او تجربې تر څنگ صبر او حوصله هم ولري، کېدای شي چې په گڼو انځورونو کې د دوو دقیقو ښو انځورونو پر موندلو وتوانېږي. البته په سمندر کې تر پر له پسې غوټو وهلو وروسته کېدای شي چې په سمندري تیږو کې ورته سپی او مرغله لاس ته ورشي.

العالم من المشرق الى المغرب، ابوریحان البیرونی، قصه های لقمان حکیم و از همه مهمتر "تاریخ انبیا و رسل" را که "ابن جریر طبری" به رشته تحریر در آورده است.

اما قصه های دیگری نیز در جامعه پیشین و تا پنجاه سال قبل هم خیلی رواج داشت و خواننده گان بیشماری را بنام حوادث عشقی و دلداده ها به خود می کشید، قصه های اساطیری که بین روایت ها و تخیلات و حوادث مبالغه آمیز شکل گرفته بود بطور مثال قصه های "ورقه و گلشاه"، "بهرام و گلندام".

در تاریخ ادبیات دری قصه های منظوم عشقی دری نیز بجای مانده که از جمله شاهکار های ادبیات شرق محسوب می شود. بطور مثال "خمسه نظامی گنجوی"، سلمان و ابسال مولانا جامی از نمونه های آنست.

قصه های طنز گونه و انتقادی "بوستان و گلستان" سعدی نیز ویا در حکایات کوتاه ملانصرالدین هیچ گونه پوشش معیاری داستان نویسی را نداشت ولی در یک زمان کوتاه ویا در محدوده چند جمله قصه با انتباه آن به پایان می رسید و گره گشایی های قصه هم با حروف پایانی "ملا" که نیشگونه و انتقادی بود، قصه را حرارت و گرمی می بخشید.

و اما داستان نویسی در افغانستان معاصر بعد از سال ۱۳۸۰ش/۱۹۰۱م. که

رمان نویس است که نوشته هایش خط فاصل بین رویا و واقعیت است. مجموعه داستان های کوتاهش "درخت شب" نام دارد.

داستان کوتاه نویسی در افغانستان

هنر داستان کوتاه نویسی با معیار های تعیین شده جهان ادبیات، عمری زیادی ندارد و هنر نوپا و جدید است و شگوفایی این هنر در پهلوی "شعر نو" ادبیات زبان دری را در افغانستان طی دهه های سی تا پنجاه خورشیدی شگوفاتر و برازنده تر تصویر کرد.

با آنکه قصه و حکایات در ادبیات دری عمر بیشتری داشته و با نوشتن اشعار غنایی و حماسی اکثر حوادث تاریخی بگونه قصه های منظوم در آورده شده اند. شاهنامه دقیقی بلخی و فردوسی طوسی نشانه این نوع قصه های حماسی منظوم است. هم چنانکه قصه های منثور با شیوه های مختلف آن نیز در ادبیات ما جای داشته و "کلیله و دمنه" اثر با ارزش و سمبولیک است و اختناق اجتماعی در تخلیق چنین آثار و بیان حقایق از زبان حیوانات را بوجود آورد.

قصه های روایتی و افسانه های که خواسته ها و عطش مردم ما را توانست فرو نشاند، در وجود قهرمان های روحانی و اساطیری و یا با اندیشه دینی که بیانگر مبارزات این قهرمانان نیز بود، نوشته شده و غالباً با عدم موجودیت مطبوعات و صنعت چاپ، بطور شفاهی و آوازه خوانی قرائت می گردید. و حلقه های علاقمند را بخود می کشانید. این قصه ها چون "حاتم طایی" "امیر حمزه" ویا قصه حماسی "قصه های اسکندر مقدونی" از جمله مثال های برجسته آنست، گاهی هم گزارشات و سرگذشت های تاریخی بگونه قصه در آورده شده و حلقه های ادبی افغانستان را رنگ می بخشید. چون تاریخ بیهقی، حدود

داستان نویسی

داستان کوتاه به نامهای "تعظیم در برابر خورشید فروزان"، "سرزمین امریکا" و داستان های ساحل خلیج به نشر رسیده است که بیانگر فقر، خشونت و انحرافات اجتماعی است.

"رابرت پن وارن" Robert Penn Warren شاعر و رمان نویس اوایل قرن بیست که علاوه از مقالات، رمان و مجموعه اشعارش، مجموعه داستان کوتاهش را بنام "شعبده بازی در زیرخانه" نشر نمود.

"ریچارد رایت" Richard Wright نویسنده سیاه پوست که رمان های زیادی نوشته و رمان "بچه های عمو تم" و داستان های "پسرک سیاه"، "بیگانه" و "رویای طولانی" او شهرت دارد.

"هوارد فاست" Howard Fast نویسنده داستان های کوتاه که در یک خانواده فقیر بزرگ شده و در نوشته هایش از طبقه رنج دیده جامعه سخت به دفاع برخاسته است. او غالباً رمان های تاریخی می نوشت که مشهور ترین آن "اسپارتاکوس" و "قدرت" نام دارد.

"برنارد مالامود" Bernard Malamud نویسنده یهودی مذهب امریکاست که علاوه او رمان هایش، دو مجموعه داستان کوتاه را نیز به نام های "وتقدم با احمق ها" و "مشک سحر آمیز" منتشر نمود.

"کارسن مک کارلز" Carson McCullers رمان، داستان کوتاه و نمایشنامه نویس زن امریکایی است که علاوه از دگر آثارش، مجموعه داستان های کوتاهش را به نام "ترانهء میکده غم انگیز" نوشته که غالباً داستان های عشقی است.

"ترومن کاپوتی" Truman Capote

– در ادبیات معاصر مطرح است، نمی توان چشم پوشید.

داستان نویسی در دوره جمهوریت محمد داود تا آغاز کودتای هفت ثور که کمونیست ها به قدرت سیاسی افغانستان دست یافتند. باز هم مسیر ارتقایی را می پیمود و نویسندگان جوان و پر کار و مبتکر در عرصه این هنر راه یافتند. از آن جمله زلمی باباکوهی، مریم محبوب، جلال نورانی، هارون یوسفی و حسن قسیم و من نگارنده در این رده خواهیم آمد.

با آغاز تحول سیاسی و ایجاد اختلافات عمیق اجتماعی – سیاسی، عرصه هنر داستان نویسی به محدودیت های سیاسی انجامید و هنر جای خود را به شعر و ستیزه جویی داد. با آنکه نویسندگان برجسته مان در زیر اختناق رژیم ها نمی توانستند، قلم را آزادانه بردارند و با دست باز بنویسند ولی در حلقه انجمن نویسندگان و در بخش داستان کوتاه نویسی، عده از نویسندگان هنر نوشتن را برای استفاده های ناجایز سیاسی شان بکار بردند و برای اهداف رژیم دلخواه خود بگونه شعاری می نوشتند که می توان از اسدالله حبیب و بیرک ارغند یاد آوری کرد.

داستان نویسی در بین مهاجرین افغان که با دوره مقاومت همگام است با آنکه با بطالت و عدم تجربه های عملی به پیش رفت، اما عده از نویسندگان با دست باز و آزادی فکر توانستند تا رمان ها و داستان های کوتاه را بنویسند و غالباً محتوی ریالیسم از واقعات تاریخی را نیز با خود داشته است. این داستان ها به زبان های پشتو و نوشته شده و از نویسندگان پرکار و مبتکر چون طالب مظفری، محمد جواد خاوری، زرین انخور، امین افغانپور، خالد نویسا، معصومه کوثری، حسن فخری، صبورالله سیاه سنگ، سیداسحق شجاعی و سرور آذرخش نام برد.

از جمله نویسندگان دوره روشنگری می توان از میر محمد صدیق فرهنگ، علی احمد نعیمی، عبدالرحمن پژواک، عبدالحسین توفیق، "اوسانه سی سانه" افسانه های محلی افغانستان در سه جلد، مایل هروی، عبدالغفور برشنا، سیدمحمد سلیمان "اشک ها و نگاه ها"، محمد موسی شفیق، محمد عثمان صدقی، عبدالاحمد ادا و دکتور محمد رسول و سا نام برد.

در ترجمه آثار ادبی کشور های جهان محمود طرزی نویسنده برازنده و طراز نخست بوده و رقیه ابوبکر که کتاب "اناکارنین" اثر تولستوی را ترجمه نموده و جایزه ادبی "رحمان بابا" را بدست آورد. رقیه ابوبکر داستانی دیگر نیز بنام "گل های خود رو" نوشته است.

بعد از دوره مشروطیت و آنفاد قانون اساسی که دیموکراسی و آزادی مطبوعات را به میان آورد، داستان نویسان جوان در مطبوعات راه گشودند و نوشته هایشان همرنگ با داستان های کوتاه ادبیات جهان شد. از نویسندگان این دوره می توان از اعظم رهنورد زریاب، اکرم عثمان، لطیف ناظمی، محمد حسن قسیم، کریم میثاق، شیپورژی رووف، رفیق یحیایی، روستا باختری، اسدالله حبیب و ملالی موسی نام برد که بعد از دهه چهل در مطبوعات و ادبیات معاصر با تفاوت های گوناگون درخشیدند. عده از آنان در این سطح روش مستعمرانه و ژرفنگری های خویش را نگهداشتند و نوشتند. اما عده بیشتر از آنها از نوشتن باز ایستادند. یگانه داستان کوتاه نویس پر کار این دوره اعظم رهنورد زریاب است که تا هنوز در راستایی شناسایی ابعاد داستانی و بازگویی حقایق اجتماعی به نوشتن داستان کوتاه می پردازد. از نوشته های داستانی شیپورژی "رووف" زریاب نیز که با مجموعه "در کشور دیگر" در پهلوی – رهنورد زریاب

مطبوعات و دوره روشنگری پیچیده گی ها و اختناق اجتماعی را رنگ دیگری به خود داد آغاز شده و نخستین داستان "جهاد اکبر" نوشته محمد حسین است که در سال ۱۳۹۸ش/۱۹۱۹م. مصادف با استرداد استقلال افغانستان – به نشر رسید.

داستان "بی بی خوری جان" که به نام "تصویر عبرت" معروف است دومین فرآورده، داستانی معاصر افغان نوشته محمد عبدالقادر افندی است که در سال ۱۳۰۱ش/۱۹۲۲م. در شهر "مدراس" هند به نشر شد. هم چنان داستان های جشن استقلال در بولیوبا نوشته مرتضی احمد، "پانزده سال قبل" نوشته هاشم شایق جمال افندی، که تا سال ۱۳۱۱ش/۱۹۳۲م. در مطبوعات افغانستان نشر شد. داستان "شام تاریک و صبح روشن" از سید محمد ابراهیم عالم شاهی، در سال ۱۳۱۷ش/۱۹۳۸م. نیز با ساختار داستانی معاصر نزدیکی های نمود.

داستان کوتاه نویسی بعد از نوآوری و احیا دیموکراسی و اصلاحات در دوره صدارت شاه محمود خان بعد از سال ۱۳۲۷ش/۱۹۴۸م. نضج گرفت. و همزمان با آن داستان های کوتاه نویسندگان خارج از کشور نیز به بازار عرضه گردید که تأثیرات بسزا در نوشته های داستان نویسان افغان داشت.

داستان های "دریای نسترن" و "طلوع سحر" از عزیز الرحمن فتحی، در جستجوی کیمیا، از میر محمد امین انصاری، اوشاس، فرزند رویگر، قبهه خضرا و مرگ محمود و هیرمند، نوشته نجیب تورویانا

داستان : حاکم، نوشته محمد شفیع رهگذر، داستان های "سنایی ولایخوار" بی بی مهرو، از محمدحیدر ژوبل، دوشیزه ای که فریبم داد، از محمد حسین غمین نشر شد.

پیلان نشراتی

وقت	شنبه	یک شنبه	دوشنبه	سه شنبه
۶/۰۰	پروگرام دینی	پروگرام دینی	پروگرام دینی	پروگرام دینی
۷/۰۰	اخبار	اخبار	اخبار	اخبار
۷/۱۰	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر
۸/۰۰	خبرونه	خبرونه	خبرونه	خبرونه
۸/۱۰	ادامه سلام صبح بخیر	ادامه سلام صبح بخیر	ادامه سلام صبح بخیر	ادامه سلام صبح بخیر
۹/۰۰	اخبار	اخبار	اخبار	اخبار
۹/۱۰	پیاموزیم - دانش	میله	آینده سازان	کلکین
۹/۳۰	اه واه	اردوی ملی	زراعت - پولیس	جوآنان
۱۰/۰۰	خبرونه	خبرونه	خبرونه	خبرونه
۱۰/۱۰	بحث هفته	سخن و اندیشه	میاحتہ	آینہ شهر - نگاه
۱۰/۳۰	بحث هفته	دستارود	جهان ما	کاروان حله
۱۱/۰۰	پشته نی و ترکمنی	پشته نی و ترکمنی	پشته نی و ترکمنی	پشته نی و ترکمنی
۱۱/۴۰	گزارش	گزارش	گزارش	گزارش
۱۲/۰۰	خبرونه	خبرونه	خبرونه	خبرونه
۱۲/۱۰	تندرستی	جسجوی حقایق	کورنی ژوند	سریال
۱۲/۳۰	درر هگذر نور	والعصر	پرسشهای دینی	قضا
۱/۰۰	نورستانی	نورستانی	نورستانی	نورستانی
۱/۲۰	رنگین کمان	هفت کلک	مجله تلویزیونی	نقد و نظر
۲/۰۰	خبرونه	خبرونه	خبرونه	خبرونه
۲/۱۰	ساعتی یا شما	مردم و موسیقی	هوانوا	پرسشهای طبی
۳/۰۰	بلوچی و ازبکی	بلوچی و ازبکی	بلوچی و ازبکی	بلوچی و ازبکی
۳/۴۰	کارتون	کارتون	کارتون	کارتون
۴/۰۰	اخبار	اخبار	اخبار	اخبار
۴/۱۰	آینده سازان	کلکین	شهر ما خانه ما	تونهالان
۴/۳۰	جهان ما	جوآنان	خبرونه	جهان حیوانات راپور علمی
۵/۰۰	خبرونه	خبرونه	قضا	خبرونه
۵/۱۰	والعصر	پرسشهای دینی	د دروازوه ترشا	پرسشهای دینی
۵/۳۰	دستارود	پرسشهای دینی	صدای آشنا	پرسشهای دینی
۶/۰۰	صدای آشنا	صدای آشنا	صدای آشنا	صدای آشنا
۷/۰۰	روپرو یا مردم	نیمه دیگر	سریال	بسوی خوشبختی
۷/۳۰	گزارش	گزارش	گزارش	گزارش
۸/۰۰	اخبار	اخبار	اخبار	اخبار
۹/۰۰	کاروان حله	آینہ شهر - نگاه	هفت شهر هنر - لحظه ها	اقتصاد
۹/۳۰	مجله - مشعداران	فرهنگ مردم کتاب	اخبار انگلیسی	چشم انداز
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی
۱۰/۱۰	سخن و اندیشه	میاحتہ	نقد و نظر	تودی شیبی
۱۱/۰۰	پرطاووس	سریال عشق پیری	ورزش جهان	سریال خارجی
۱۱/۴۰	غزل	زمره ما	زمره ما	مردم و موسیقی
۱۲/۰۰	اخبار	اخبار	اخبار	اخبار
۱/۰۰	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر	سلام صبح بخیر
۲/۰۰	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی	اخبار انگلیسی
۲/۱۰	ساعتی یا شما	میاحتہ	آینہ شهر	انعکاس
۲/۳۰	ساعتی یا شما	کاروان حله	فرهنگ مردم	هفت شهر هنر
۳/۰۰	پرسشهای طبی	سخن و اندیشه	نیمه دیگر	سریال
۳/۳۰	گتسرت	مجله	مردم و موسیقی	شهرما خانه ما
۴/۰۰	گتسرت	گزارش	مردن موسیقی	تودی شیبی
۴/۳۰	ر هگذر نور	والعصر	پرسشهای دینی	قضا
۵/۰۰	کورنی ژوند	دستارود	جوآنان	ورزش هفته
۵/۳۰	کلکین	آینده سازان	کلکین	خونک

تلویزیون ملی افغانستان

جمعه
پروگرام دینی
اخبار
سلام صبح بخیر
خبرونه
ادامه سلام صبح بخیر
اخبار
فلم اطفال
فلم اطفال
خبرونه
پرطاووس
پرطاووس
پشته نی وترکمنی
گزارش
خبرونه
شما و تلویزیون
سیرت النبی (ص)
نورستانی
پرسشهای دینی
خبرونه
هوا نوا
بلوچی و ازبکی
کارتون
اخبار
میله
کورنی ژوند
خبرونه
در رهگذر نور
اردوی منی
پرسشهای طبی
وقایع مهم هفته
گزارش
اخبار
از مونگاه - ساعی باشما
از مونگاه - ساعی باشما
اخبار انگلیسی
بحث هفته
کنسرت
کنسرت
اخبار
سلام صبح بخیر
اخبار انگلیسی
بحث هفته
هفت کلک
تندرستی
مردم و موسیقی
مردم و موسیقی
درسهای از قران
قوالی
بیاموزیم

پنجشنبه
پروگرام دینی
اخبار
سلام صبح بخیر
خبرونه
ادامه سلام صبح بخیر
اخبار
نونهلان
بسوی خوشبختی
خبرونه
اقتصاد
لرغونی مینه
پشته نی وترکمنی
گزارش
خبرونه
نیمه دیگر
درسهای از قران
نورستانی
چشم انداز
خبرونه
مردم و موسیقی
بلوچی و ازبکی
کارتون
اخبار
هر جا هر رنگ
آه و ا
خبرونه
سیرت النبی (ص)
ورزش
صدای آشنا
تندرستی
گزارش
اخبار
جسجوی حقایق
هفت کلک - مرچ سرخ
اخبار انگلیسی
فلم هنری
فلم هنری
فلم هنری
اخبار
سلام صبح بخیر
اخبار انگلیسی
شما تلویزیون
رنگین کمان
لرغونی مینه
موسیقی ذوقی
موسیقی ذوقی
سیرت النبی (ص)
انش برای همه
سستپیل سیز

چهارشنبه
پروگرام دینی
اخبار
سلام صبح بخیر
خبرونه
ادامه سلام صبح بخیر
اخبار
کودک
شهر ما خانه ما
خبرونه
تودی شبی
جهان حیوانات
پشته نی وترکمنی
گزارش
خبرونه
انعکاس
پرسشهای دینی
نورستانی
هفت شهر هنر
خبرونه
موسیقی نوقی
بلوچی و ازبکی
کارتون
اخبار
دانش برای همه - بیاموزیم
زراعت
خبرونه
درسهای از قران
ویکت
صدای آشنا
شما و تلویزیون
گزارش
اخبار
لرغونی مینه
رنگین کمان
اخبار انگلیسی
صور خیال
بزم غزل
بزم غزل
اخبار
سلام صبح بخیر
اخبار انگلیسی
اقتصاد
چشم انداز
نقد و نظر
بسوی خوشبختی
گزارش
پرسشهای دینی
پرسشهای دینی
نونهلان

وقت
۶/۰۰
۷/۰۰
۷/۱۰
۸/۰۰
۸/۱۰
۹/۰۰
۹/۱۰
۹/۳۰
۱۰/۰۰
۱۰/۱۰
۱۰/۳۰
۱۱/۰۰
۱۱/۴۰
۱۲/۰۰
۱۲/۱۰
۱۲/۳۰
۱/۰۰
۱/۲۰
۲/۰۰
۲/۱۰
۳/۰۰
۳/۴۰
۴/۰۰
۴/۱۰
۴/۳۰
۵/۰۰
۵/۱۰
۵/۳۰
۶/۰۰
۷/۰۰
۷/۳۰
۸/۰۰
۹/۰۰
۹/۳۰
۱۰/۰۰
۱۰/۱۰
۱۱/۰۰
۱۱/۴۰
۱۲/۰۰
۱/۰۰
۲/۰۰
۲/۱۰
۲/۳۰
۳/۰۰
۳/۳۰
۴/۰۰
۴/۳۰
۵/۰۰
۵/۳۰

پلکان نشراتی

شنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملی و معرفی نشرات رادیو نشرات رادیو

۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید

۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خبرونه

۵ر۴۲ نبوی ملغری

۶ر۰۰ پیام صیگاهان

۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷ر۳۰ کورنی ژوند

۸ر۰۰ اخبار پشتو

۸ ر۵ از خواب تا واقعیت

۸ر۳۰ دنیای جوانان

۹ر۰۰ اخبار دري

۹ر۵ افغانستان امروز

۹ر۳۰ نیش ونوش

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ رادیو صدای مردم

۱۱ر۰۰ اخبار دري

۱۱ر۵ تحفه از آرشيف

۱۲ر۰۰ اخبار پشتو

۱۲ر۵ مروري به روزنه نامه و نرخ اسعار

۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی

۱ر۰۰ اخبار دري

۱ر۵ موسیقی غزل

۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن

۴ر۰۰ اخبار پشتو

۴ر۵ اعلانات

۴ر۳۰ سپینی خبري

۵ر۰۰ اخبار دري

۵ر۵ر زراعت و مالداري

۵ر۳۰ یاد نامه مردان خدا

۵ر۴۵ سره میاشت

۶ر۰۰ ما بنام مویه خیر افغانستان

۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره

۷ر۳۰ زیر آسمان کی بود

۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره

۸ر۳۰ ما و جهان ما

۹ر۰۰ پاسداران صلح و امنیت

۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ موسیقی کلاسیک

۱۱ر۰۰ بزم غزل

۱۱ر۵۵ دعائیه

۱۲ر۰۰ سرود ملی و ختم نشرات

یکشنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملی و معرفی نشرات رادیو

۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید

۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خبرونه

۵ر۴۲ نبوی ملغری

۶ر۰۰ پیام صیگاهان

۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷ر۳۰ کورنی ژوند

۸ر۰۰ اخبار پشتو

۸ ر۵ از خواب تا واقعیت

۸ر۳۰ تفسیر شریف

۹ر۰۰ اخبار دري

۹ر۵ دمشرانو چرگی غبر

۹ر۳۰ یگ طرز دو هنر مند

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ رادیو صدای مردم

۱۱ر۰۰ اخبار دري

۱۱ر۵ کنسرت هنر مندان داخلی و خارجی

۱۲ر۰۰ اخبار پشتو

۱۲ر۵ مروري به روز نامه ها نرخهای اسعار

۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی

۱ر۰۰ اخبار دري

۱ر۵ موسیقی

۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن

۴ر۰۰ اخبار پشتو

۴ر۵ اعلانات

۴ر۳۰ لوی شی چی پوی شی

۵ر۰۰ اخبار دري

۵ر۵ نشست هفته

۶ر۰۰ ما بنام مویه خیر افغانستان

۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره

۷ر۳۰ ما و محیط زیست ما

۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره

۸ر۳۰ ما و کشور ما - مشاهیر جهان (مقالات)

۹ر۰۰ ما و صحت ما

۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ گنجینه سخن

۱۱ر۰۰ بزم غزل

۱۱ر۵۵ دعائیه

۱۲ر۰۰ سرود ملی و پایان نشرات

دوشنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملی و معرفی نشرات رادیو

۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید

۵ر۴۲ نبوی ملغری

۶ر۰۰ پیام صیگاهان

۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷ر۳۰ کورنی ژوند

۸ر۰۰ اخبار پشتو

۸ ر۵ از خواب تا واقعیت

۸ر۳۰ سیمای شاعر در آینه شعر

۹ر۰۰ اخبار دري

۹ر۳۰ اسلام و نظام خاتواده

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ نشست هفته

۱۱ر۰۰ اخبار دري

۱۱ر۵ آهنگهای فرمایشی

۱۲ر۰۰ اخبار پشتو

۱۲ر۵ آموزش قرآن کریم

۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی

۱ر۰۰ اخبار دري

۱ر۵ موسیقی امانور

۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن

۴ر۰۰ اخبار پشتو

۴ر۵ اعلانات

۴ر۳۰ دانش بزرگیست

۵ر۰۰ اخبار دري

۵ر۵ر دنیای اطفال

۵ر۳۰ اردوی ملی

۶ر۰۰ ما بنام مویه خیر افغانستان

۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره

۷ر۳۰ گزارشها و گفتگو ها

۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره

۸ر۳۰ دروازه ترشا

۹ر۰۰ پرنیان

۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ ستاره های از کهکشان موسیقی

۱۱ر۰۰ سیمای شاعر در آینه شعر

۱۱ر۵۵ دعائیه

۱۲ر۰۰ سرود ملی و ختم نشرات

سه شنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملی و معرفی نشرات رادیو

۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید

۵ر۴۲ درسهای از حدیث شریف

۶ر۰۰ پیام صیگاهان

۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷ر۳۰ کورنی ژوند

۸ر۰۰ اخبار پشتو

۸ ر۵ از خواب تا واقعیت

۸ر۳۰ زنگ مکتب

۹ر۰۰ اخبار دري

۹ر۵ مسئولین و رادیو افغانستان

۹ر۳۰ از آرشيف نشراتی رادیو

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ در آینه هنر

۱۱ر۰۰ اخبار دري

۱۱ر۵ حرف خوش آهنگ خوش

۱۲ر۰۰ اخبار پشتو

۱۲ر۵ مروري به روز نامه و نرخ اسعار

۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی

۱ر۰۰ اخبار دري

۱ر۵ موسیقی غزل

۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن

۴ر۰۰ اخبار پشتو

۴ر۵ اعلانات

۴ر۳۰ دانش بزرگیست

۵ر۰۰ اخبار دري

۵ر۵ جوانه ها

۵ر۳۵ زراعت و مالداري

۶ر۰۰ ما بنام مویه خیر افغانستان

۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره

۷ر۳۰ آهنگهای محلی

۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره

۸ر۳۰ ماشوننده گان

۹ر۰۰ میراثهای گرانبها

۹ر۳۰ آهنگهای انتخابی

۱۰ر۰۰ اخبار پشتو

۱۰ر۵ زمزمه های شبهنگام

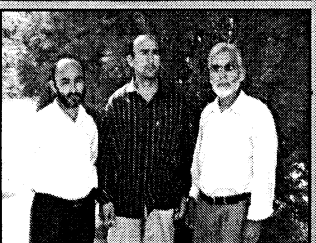
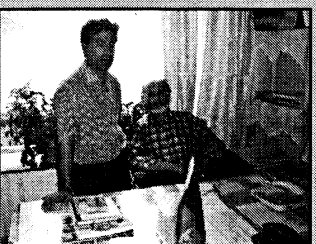
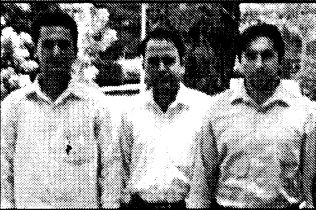
۱۱ر۰۰ جلوه گاه نوق

۱۱ر۵۵ دعائیه

۱۲ر۰۰ سرود ملی و ختم نشرات

رادیو افغانستان

جمعه

- ۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملي و معرفي نشرات راديو
- ۵ ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۶ر۲ سيرت النبي (ص) خبرونه
- ۶ر۳۰ پيام صيگاهان
- ۷ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۸ر۳۰ ميرزا قلم
- ۹ر۰۰ اخبار پشتو
- ۹ر۵ دنياي كتاب - مشعلداران سخن (متناوب)
- ۹ر۳۰ انبئه ادبئه (دجمعي دالي متناوب)
- ۱۰ر۰۰ راديويني مجله
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ از هرچمن سمني
- ۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۲ر۵ بسوي نور واذان نماز ظهر
- ۱۲ر۳۵ صداي منبر
- ۱۰ر۰۰ موسيقي قوالي
- ۱۳ر۰۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ سپيني خبري
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ ديري مجلس
- ۵ر۳۰ برنامه اطفال
- ۶ر۰۰ ماينام مويه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ صداي معارف
- ۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره
- ۸ر۳۰ موسيقي
- ۹ر۰۰ افغانستان و جهان
- ۹ر۳۰ موسيقي
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ زمزمه هاي شبنگام
- ۱۱ر۰۰ راديويني مجله
- ۱۱ر۵۵ دعانيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات

پنج شنبه

- ۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملي و معرفي نشرات راديو
- ۵ ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خبرونه
- ۵ر۴۲ تفسير شريف
- ۶ر۰۰ پيام صيگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ از خواب تا واقعي
- ۸ر۳۰ پيام سرباز
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۵ صفحهء از تاريخ
- ۹ر۳۰ گزيده هاي از نشرات راديو
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ راديو صداي مردم
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ كاروان حله
- ۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۲ر۵ پاسخ به مسايل ديني
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز ظهر و انوار الهي
- ۱۰ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ از ارشيف نشرات راديو
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ دانش بزرگيست
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ ورزش
- ۵ر۲۰ زن و جامعه
- ۵ر۳۵ اصلاحات اداري
- ۶ر۰۰ ماينام مويه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ جام جم
- ۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره
- ۸ر۳۰ وحدت ملي
- ۹ر۰۰ اضرار مواد مخدر
- ۹ر۳۰ راديو درام
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ زمزمه هاي شبنگام
- ۱۱ر۰۰ موسيقي
- ۱۱ر۵۵ دعانيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات

چهارشنبه

- ۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملي و معرفي نشرات راديو
- ۵ ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خبرونه
- ۵ر۴۲ نبوي مقلري
- ۶ر۰۰ پيام صيگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ از خواب تا واقعي
- ۸ر۳۰ ميراثهاي گرانبها
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۵ بسوي باز سازي
- ۹ر۳۰ هنرمنداودهغه پادونه
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ راديو صداي مردم
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ ترانه ها و سخنها
- ۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۲ر۵ مروري به روز نامها و نرخ اسعار
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين و انوار الهي
- ۱۰ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ موسيقي - رنگارنگ
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ دانش بزرگيست
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ صحت براي همه
- ۵ر۳۰ پوليس خدمتگار جامعه
- ۶ر۰۰ ماينام مويه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ در گذرگاه اندیشه
- ۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره
- ۸ر۳۰ جامعه و قانون
- ۹ر۰۰ صفحهء از تاريخ
- ۹ر۳۰ در امتداد شب
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ آهنگهاي فلكلوريك
- ۱۱ر۰۰ از هر چمن سمني
- ۱۱ر۵۵ دعانيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات

د رابعي اوبکتاش د منظومي...

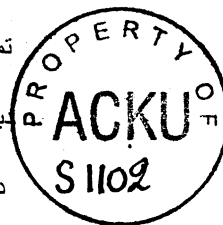
اول خود(نام ناموس،ناست)(عقل، عین، عقل) قام ،
 قبیل(شین، شرم) کلمات دشعردداخلي
 موسیقي له نظر جالب خایونه لري اوپه
 دوهم قدم کي (عین) هم الفبا یوحرف په
 توگه چې د عقل په پیل کي راځي اوهم
 دسترگي په مانا، چې دلته دسترگو نظرله
 سري عقل ورک کوي، له کلماتوسره ښکلي
 لویه ده همدارازشین دشرم دسرحرف
 اوهمدارازدشین رنگ په مانا ښکلي کارول
 شوي دي. دمهین دمنظومي ژباړي
 دمنظروجورونی قوت هم دپام وړدی، سره
 له دې چې دغه شاعر ساده ژبه کارولي ده
 اوتردیره حده یي دکیسی تصویرونه داسي
 تمثیل کړي چې په کلاسیک شاعری کي
 رواج وو، خودعیني تصویرونوپه رامنځ ته
 کولوکي یي هغه میتودونه مراعت کړي
 چې په معاصر شاعری کي دود دي. دمثال
 په توگه دعمومی یا اصلی اوپه بله ژبه
 دلوی تصویر درامنځ کولولپاره یي واره یا
 فرعي تصویرونه بشپړکړي اویایي یودبل
 ترڅنګ په تنظیمولوسره لوی تصویر
 ورڅخه جوړکړي، داپه منظومه لیکنه کي
 یوه مهمه تخنیکي مسئله ده چې پکي راځي
 ددې ثبوت لپاره دمهین دمنظومي یوه
 برخه را اخلوچې دبلخ دپاچا دمانی اوباغ
 یوژوندی تصویروانخوړوي اوهمدالوی
 تصویرله گڼوور انخوړ یزو برخو څخه،
 رامنځ ته شوی دی.

همگي په ده کي وونه
 ښي خوړي وني بارداري
 هم په ده کي وي نامداري
 چې په دوی پورې مېوه وه
 ترمصري نبات خوړه وه
 مېوي ډېري چينار هم و
 په هرلور پکي ولي وي
 ولي نه جوړي بيلي وي
 منقشي په کـنار وي
 فواري پکي بي شماروي
 دجنت په ترا جـتـوـرو
 جنت لوی داځيني وورو
 خوبنگلي پکي عظيم وي
 مرصع په زروسيم وي
 منقش پکي مرغـونه
 ښه خوانان خوږويه جونه
 مصفا واره ښه شان وي
 پورته لوړي په ايوان وي
 چې سړی به پاس پرې شنه
 خاص ديوان به يي ليدنه

چې به باغ له مدام تلله
 تماشا به دې کوله
 سهيلي به ورسره وي
 په هرياب کره سره وي
 هم به زنگ هم دريابونه
 هم سرنا هم به ډولونه
 په هروقت به غريدونه
 دې به جشن هوري کنه
 دې به کره دسوز بيتونه
 دوی ويل په الحانونه
 چې الحان به دوی آغاز کړ
 بلـبلانـو به پروازکړ
 يابه ناستي وي چپ غلي
 تر آوازي شـرـمـيدالي
 هم شراب هم به کباب و
 هم پيالي هم به رباب و
 په هرلور به شوي نوشلي
 صراحی به خـنـديـلي
 باغ به جورارم جنت شه
 تري به ، به په هرزينت شه

د مهین خلیل دغه منظومه ژباړه
 دپښتو شاعری په کلاسیکه دوره کي دشعري
 تصویرونو دمطالعي لپاره یوه ښه بیلگه ده
 او موږ کولای شو په پښتو شاعری کي
 ددغې برخي څیرنه کي ورڅخه یوشمېر
 بیلگي انتخاب کړو..

تماشا په باغ دننه
 بادشاه وخور دستورو
 دادستوري مشهورو

دبادشاه دکوره وړاندې
 عظیم باغ وجوی تري لاندې
 په دنیا چـی وگلونه

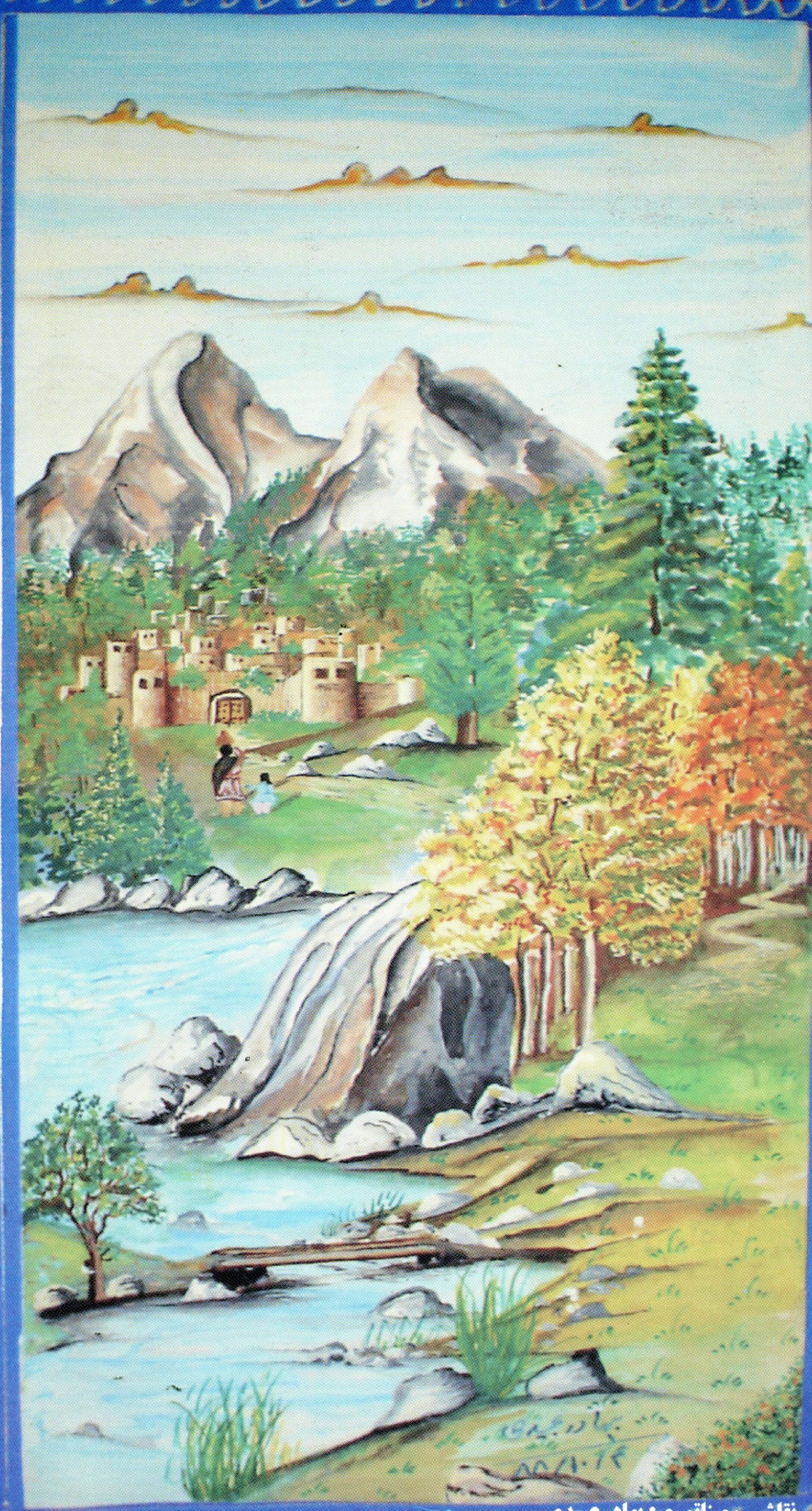
نمای زیبای از بند امیر

نمای زیبای از سالنگ

ACKU

مسلسل
HE
8700.9
الف 77
29 T n2

نقاشی و میناتور: بهادر عبیدی